

На основу члана 10. став 2 и члана 40. став 1 тачка 2. и тачка 5. Закона о социјалној заштити („Сл.Гласник РС", бр. 24/2011), Одлуке о правима из области социјалне заштите на територији Града Ниша („Сл.лист града Ниша" бр.101/2012, 96/2013, 44/2014, 118/2018, 18/2019, 63/2019 и 92/2020), Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. Гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) и члана 25. Статута Центра за пружање услуга социјалне заштите „Мара“ Ниш, Управни одбор је на седници одржаној дана 17.12.2021.године донео:

Г О Д И Ш Њ И П Р О Г Р А М Р А Д А ЗА 2022. год.

**ЦЕНТАР ЗА ПРУЖАЊЕ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ
ЗАШТИТЕ**

„МАРА“ НИШ

ДИРЕКТОР

Милош Ранђеловић

САДРЖАЈ

УВОД	4
1.1. ЛИЧНА КАРТА УСТАНОВЕ	5
2. ПЛАНОВИ РАЗВОЈА ЦЕНТРА	6
2.1. ЛОГОПЕДСКИ РАД	6
2.2. ПСИХОСОЦИЈАЛНА ПОДРШКА	7
2.3. ПРЕДАХ СМЕШТАЈ	7
2.4. ПРИХВАТИЛИШТЕ.....	8
2.5. СВРАТИШТЕ	8
3. ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ЦЕНТРА	9
3.1. Организациона јединица дневни боравак деце, омладине и одраслих са интелектуалним тешкоћама „МАРА“	9
3.2. Организациона јединица Предах смештај за децу, младе и одрасле са интелектуалним тешкоћама	12
3.3. Организациона јединица Прихватилиште за одрасла и стара лица	13
3.4. Организациона јединица Свратиште за децу и младе	14
4. ГОДИШЊИ РАСПОРЕД РАДА ЦЕНТРА	15
5. ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА	18
ОРГАНИЗАЦИОНЕ ЈЕДИНИЦЕ ДНЕВНИ БОРАВАК.....	18
5.1. ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ДНЕВНИ БОРАВАК	19
5.2. ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ДНЕВНИ БОРАВАК	32
5.3. ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ДНЕВНИ БОРАВАК	44
5.4. ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ПСИХОЛОГА.....	58
5.5. ПСИХОСОЦИЈАЛНА ПОДРШКА КРОЗ САВЕТОВАЛИШТЕ ЗА ПОРОДИЦУ	60
5.6. ПЛАН РАДА ЛОГОПЕДА.....	64
5.7. ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ЗА ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ	67
5.8. ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ПЕДАГОГА	70
6. ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА	73
ОРГАНИЗАЦИОНЕ ЈЕДИНИЦЕ ПРЕДАХ СМЕШТАЈ	73
7. ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА	78
ОРГАНИЗАЦИОНЕ ЈЕДИНИЦЕ ПРИХВАТИЛИШТЕ	78
ЗА ОДРАСЛА И СТАРА ЛИЦА	78

8. УСЛУГА СВРАТИШТЕ ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ	86
9. ПЛАН РАДА СОЦИЈАЛНОГ РАДНИКА НА НИВОУ ЦЕНТРА.....	88
10. ПЛАН И ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ КОРИСНИКА НА НИВОУ ЦЕНТРА	89

УВОД

Да би Центар био успешан он мора да задовољава потребе корисника, што подразумева да се услуге базирају на вештинама, потребама и интересовањима корисника.

Живот већине људи укључује серије разних активности које одражавају њихова интересовања и животне изборе...

... на сличан начин и особе са сметњама у развоју треба да имају приступ различитим активностима и исте могућности избора, које су засноване на њиховом начину живота и њиховом развоју. Дневни боравак и Предах смештај треба да им помогне у томе, баш као и њиховим породицама,

... задовољавање основних потреба појединца или породице којима је потребно неодложно осигурати безбедност у кризним ситуацијама обезбедиће се кроз услугу Прихватилиште,

... задовољавање основних потреба и осигурање безбедног и пријатног окружења корисника биће усмерено кроз услугу Свратиште.

Због одржавања постигнутог нивоа рада у Центру, те потребом да исти добија на квалитету, Центар ће у складу са својим могућностима и у сарадњи са сличним установама, Факултетом за специјалну едукацију и рехабилитацију (бивши Дефектолошки факултет), Филозофским факултетом (департман за педагогију и департман за психологију) одржавати саветовања, упућивати своје раднике на стручне семинаре и саветовања.

Центар „Мара“ је базна установа за праксу ученика Медицинске школе и Школе моде и лепоте (смер здравствени неговатељ), као и студената психологије.

Од 19. Новембра 2018. год. склопљен је Уговор о пословној сарадњи са Факултетом спорта и физичког васпитања из Ниша, о обављању практичне наставе њихових студената (држање наставе и испита, практичних вежби). Практична настава ће се одвијати у сарадњи са запосленим професорима физичког васпитања и осталих стручних лица у Центру „Мара“, који ће бити ментори и који ће о томе уредно водити евиденцију.

1.1. ЛИЧНА КАРТА УСТАНОВЕ

Назив установе: ЦЕНТАР ЗА ПРУЖАЊЕ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ „МАРА“

Место и адреса: Ниш, Сестре Баковић

Телефон: 018 4516580

Е – mail: centar.mara.boravak@gmail.com

Општина, округ: Медијана, Нишавски округ

Директор установе: Милош Ранђеловић

Помоћник директора: Никола Илић

2. ПЛАНОВИ РАЗВОЈА ЦЕНТРА

Планирање је усмерено ка особи и представља основну могућност за кориснике да изразе сопствене жеље и да дођу до закључка о томе чиме желе да испуне живот. Овај начин планирања је и најбољи начин да особе препознају која врста подршке им је потребна и на који начин ће њихове потребе бити најбоље задовољене.

Оно што је битно је—БИТИ ДЕО ЗАЈЕДНИЦЕ НЕ ПОДРАЗУМЕВА САМО ДЕЛИТИ ИСТИ ПРОСТОР, већ бити виђен, бити укључен. То значи да активности треба усмеравати на развијању контаката с другим људима, за шта је потребна и одговарајућа подршка.

Планови Центра морају пратити и усклађивати се са концептом новог Закона о социјалној заштити, односно на променама у њему које су посебно велике у институционалној и регулативној сфери—увођење Коморе социјалне заштите, лиценцирање стручних радника и пружалаца услуге, реформулисања функције контроле, стручног надзора и инспекције.

У том смислу, можемо размишљати о допуни постојећих садржаја рада уз потребно усавршавање и едукацију кадра уколико оснивач тј. Град пружи подршку и помоћ.

Започета је доградња и реконструкција једног дела објекта Центра "Мара" од донација америчке војске, у сврху проширења простора за рад са корисницима у Дневном боравку.

Планови развоја и рада морају се стално допуњавати и усавршавати, а све у складу са плановима оснивача Центра, материјалним могућностима, учешћима у пројектима, и најновијим сазнањима у области социјалне заштите.

2.1. ЛОГОПЕДСКИ РАД

Логопедски рад је намењен корисницима услуге Дневни боравак, а касније (по потреби) и корисницима услуге Предах смештај.

Логопед се бави детекцијом, дијагностиком, превенцијом, терапијом (хабилитацијом и рехабилитацијом) деце, младих и одраслих са вербалним и невербалним комуникацијским сметњама као и саветодавним радом.

Логопед помаже у отклањању или значајно ублажава развојне говорно језичке сметње код развојне патологије, било перзавивне, гносогене, социогене, или психогене патологије вербалне комуникације и развојне патологије вербалне комуникације.

Сметње које спадају у подручје рада логопеда су:

- ✓ Сметње са гласом

- ✓ Сметње са говором и језиком
- ✓ Сметње са слухом
- ✓ Сметње са читањем, писањем и рачунањем као секундарне последице говорно језичке патологије.

2.2. ПСИХОСОЦИЈАЛНА ПОДРШКА

Суштина процеса саветовања је пружање помоћи-слушањем друге особе и комуникацијом са њом.

Препознавање потреба корисника и родитеља/старатеља/законског заступника кључни су за њихову добробит.

Разговори са корисницима и родитељима/старатељима/законским заступницима кључни су за њихову добробит и биће обављани на њихову или иницијативу психолога, у случају да исти сматра потребним.

Циљеви саветовалишта:

- ✓ Оснаживање корисника,
- ✓ Оснаживање родитеља/старатеља/законског заступника,
- ✓ Обезбеђивање емотивне и социјалне подршке породици,
- ✓ Помоћ у доношењу одлука у најбољем интересу корисника,
- ✓ Побољшање односа родитељ-дете...

2.3. ПРЕДАХ СМЕШТАЈ

Ова услуга почеће са реализацијом почетком 2022.год, у новом објекту, који је наменски изграђен и физички је повезан са зградом у којој се пружају услуге дневног боравка.

Особље Центра „Мара“ прошло обуку са провером знања, по акредитованом програму „Покретање услуге Предах за децу са сметњама у развоју и њихове породице“.

Сврха овакве услуге је краткорочни и повремени смештај, до 10 корисника, најдуже 45 дана у току календарске године, с тим што смештај може трајати најдуже 20 дана у континуитету.

Тиме се пружа подршка, како кориснику (у унапређењу и развијању вештина самосталног живота), тако и породици корисника (у одржавању и побољшању квалитета њиховог живота), с циљем останка детета у породици.

Ова услуга захтева 24-воро часовно радно време, што подразумева ноћна дежурства, па самим тим и повећан број радника у непосредном раду са корисницима.

2.4. ПРИХВАТИЛИШТЕ

Сврха смештаја у прихватилиште је задовољавање основних потреба појединца или породице којима је потребно неодложно осигурати безбедност у кризним ситуацијама.

Услуга прихватилишта усмерена је ка процени потреба за другим услугама и започињању процеса помоћи кориснику за успостављање стабилног породичног или независног живота, превазилажење кризне ситуације и одрживих решења у будућности.

Услуга је усмерена на успостављање осећања сигурности као основе за даљи напредак и оснаживање корисника, ради подизања њихове способности за безбедан живот и укључивање у заједницу.

Смештај корисника у Прихватилиште врши се искључиво на основу захтева Центра за социјални рад као упутног органа.

Програмске активности у услугама смештаја

Услуге смештаја остварују се кроз програмске активности, којима се у складу са проценом потреба корисника, обезбеђује:

- 1) задовољавање основних животних потреба и осигурање безбедног и пријатног окружења;
- 2) развој и очување потенцијала корисника
- 3) правна подршка;
- 4) подршка при школовању и запошљавању.

2.5. СВРАТИШТЕ

Услуга свратиште доступна је деци, младим, одраслим и старим лицима који живе или раде на улици и добровољно затраже или пристану на услугу.

Сврха услуге Свратиште је пружање привремених или повремених интервенција и задовољавање тренутних потреба корисника, као и посредовање у обезбеђивању доступности других услуга у заједници.

Активности у оквиру услуге свратиште усмерене су ка задовољавању основних потреба и осигурању безбедног и пријатног окружења корисника.

Активности услуге свратиште, у складу са проценом потреба корисника, обухватају:

- 1) обезбеђивање obroka за кориснике;
- 2) обезбеђивање услова за одржавање личне хигијене;
- 3) набавку одеће и обуће и обезбеђивање услова за њихово одржавање;
- 4) обезбеђивање боравка;
- 5) посредовање у обезбеђивању доступности услуга у заједници (здравствених, образовних, социјалних, правних и др.);
- 6) едукацију и подршку корисника у стицању основних животних вештина;
- 7) пружање психо-социјалне подршке.

3. ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ЦЕНТРА

Центар „МАРА“ ради на унапређењу услуга социјалне заштите у заједници, тако што поред Дневног боравка за децу, младе и одрасле са интелектуалним тешкоћама, уводи нове услуге:

- Предах смештај за децу, младе и одрасле са интелектуалним тешкоћама,
- Прихватилиште за одрасла и стара лица и
- Свратиште за децу, младе и одрасле.

3.1. Организациона јединица дневни боравак деце, омладине и одраслих са интелектуалним тешкоћама „МАРА“

Сврха услуге дневног боравка састоји се у унапређењу квалитета живота корисника, у властитој социјалној средини кроз одржање и развијање социјалних, психолошких и физичких функција и вештина, како би се у што већој мери оспособили за самосталан живот.

Општи циљ:

Унапређење квалитета живота деце, младих и одраслих са интелектуалним тешкоћама, особа са аутистичним спектром и њихових породица као и сензибилисање локалне заједнице за разумевање, прихватање и стварање једнаке шансе за све грађане у Нишу.

Посебни циљеви:

Развој услуге која доприноси укључивању особа са инвалидитетом у свакодневни живот заједнице, развој њихових капацитета и већој самосталности.

Пружању подршке породицама које имају дете са сметњама како би одржали породично јединство и квалитет породичног окружења.

Равој капацитета услуга као и свих укључених социјалних актера кроз континуирано унапређење услуге

Промоција концепта социјалне инклузије кроз планиране и осмишљене акције усмерене ка локалној заједници.

Циљна група

Услуга је намењена деци, младим и одраслим лицима са интелектуалним тешкоћама II и III степена подршке деци и младима до 26 година старости и одраслим лицима од 26 до 65 година старости.

У дневном боравку ће се пружати услуга за 55 корисника у једној смени у периоду од најмање 8 сати током дана у категорији за децу и младе са интелектуалним тешкоћама до 20 корисника и за одрасла лица са интелектуалним тешкоћама до 35 корисника.

Свим корисницима ће бити обезбеђена квалитетна услуга, коју пружалац услуге обезбеђује својим капацитетима како у погледу простора тако и у погледу броја запослених који ће реализовати све програмске активности у складу са потребама корисника и утврђеним степеном подршке.

Активности:

Програмске активности се реализују у складу са спецификацијом услуге дневног боравка прописане Правилником о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите, а у складу са корисничком групом за коју је услуга намењена.

Активности услуге дневног боравка усмерене су ка развијању и очувању потенцијала корисника, односно припреми корисника за одржив и независан живот.

Активности услуге дневног боравка реализују се у складу са сврхом услуге, карактеристикама корисничке групе, капацитетима корисника, индивидуалним планом и у складу са проценом потреба корисника.

Услуга дневног боравка обухвата следеће активности:

1. Подршку у изградњи и одржавању позитивних односа са децом, младим и одраслим лицима са интелектуалним тешкоћама;
2. Подршку у учењу;
3. Организовање радно – окупационих, односно едукативних активности које подстичу развој нових знања и вештина;
4. Развијање метода рада који охрабрују учествовање корисника у активностима у заједници;
5. Организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника;
6. Организовање пригодних културних – забавних садржаја у оквиру дневног боравка, односно омогућавање корисницима да присуствују активностима у заједници;
7. Развој вештина за препознавање и решавање проблема;
8. Развој комуникационих вештина;
9. Развој вештина за самозаштиту;
10. Развој вештина и знања потребних за живот у заједници.

Наведене активности усмерене су на припрему за одржив и независан живот и организују се као редовне, односно, сталне активности, и као повремене, односно, активности које се организују када се за то створе услови и искаже интересовање корисника.

Повремене активности су и прославе рођендана корисника, верских и државних празника и слично.

Програмске целине реализују се кроз дневни, недељни и месечни ритам активности којима се дефинише:

- ✓ Распоред дневних активности – режим дана
- ✓ Недељне и месечне активности
- ✓ Реализација индивидуалног програма услуге за сваког корисника.

Све активности у боравку се реализују према годишњем програму рада и подразумевају вишечасовни боравак корисника у безбедном окружењу, под надзором стручних радника. Рад се одвија по групама и индивидуално у складу са процењеним потребама.

Људи су главни ресурс сваке организације, а посебно организације која се бави пружањем подршке особама са инвалидитетом.

За успешно управљање људским ресурсима полазна основа је:

- Адекватна пројекција потребних кадрова
- Јасне линије одговорности
- Обезбеђено континуирано стручно усавршавање.

Могућности за стручно усавршавање су многобројне: акредитовани програми обуке у систему социјалне заштите и програми обуке из других система, стручни скупови, семинари (округли столови, конференција), али и размена у оквиру колектива и обезбеђивање стручне литературе. Веома важно за План стручног усавршавања је да он има јасне и реалне циљеве, средства за њихово остваривање и рокове. Такође је важно и да запослени буду свесни значаја стручног усавршавања што подразумева да се као једна од основних вредности у оквиру организације негује развоји доживотно учење.

Минималан број стручних радника и сарадника непосредно ангажованих у раду са корисницима услуге дневног боравка, одерђује се на следећи начин:

1. За децу и младе са физичким инвалидитетом и интелектуалним тешкоћама—два стручна радника и један сарадник за капацитет до 10 корисника, а један стручни радник на сваких додатних пет корисника

2. За одрасле са физичким инвалидитетом и интелектуалним тешкоћама—један стручни радник и два сарадника за капацитет до 10 корисника, а један стручни сарадника на сваких додатних пет корисника.

Правилником о стручним пословима у социјалној заштити („Службени гласник РС“, бр. 1/12) уређени су стручни послови у социјалној заштити и ближи услови и стандарди за њихово обављање).

Правилником о лиценцирању стручних радника („Службени гласник РС, бр. 42/2013) прописују се ближи услови за издавање лиценци, начин издавања и обнављања лиценци, односно суспензије и одузимање лиценци стручним радницима у социјалној заштити.

3.2. Организациона јединица Предах смештај за децу, младе и одрасле са интелектуалним тешкоћама

Сврха услуге

Предах смештаја састоји се у унапређењу квалитета живота корисника, у властитој социјалној средини кроз одржање и развијање социјалних, психолошких и физичких функција и вештина, како би се у што већој мери оспособили за самосталан живот.

Основни циљ

Свим корисницима ће бити обезбеђена квалитетна услуга, коју пружалац услуге обезбеђује својим капацитетима како у погледу простора тако и у погледу броја запослених, који ће реализовати програмске активности у складу са потребама корисника и утврђеним степеном подршке.

Посебни циљ

Подршка унапређењу самосталног живота корисника, као и подршка породици у одржавању, побољшању квалитета њиховог живота, с циљем останка корисника у породици.

Циљна група

Услуга је намењена деци, младим и одраслим лицима са интелектуалним тешкоћама II и III степена подршке, деци и младима до 26 година старости и одраслим лицима преко 26 година.

Активности услуге Предах смештаја реализују се у складу са сврхом услуге, карактеристикама корисничке групе, капацитетима корисника, индивидуалним планом и у складу са проценом потреба корисника.

Активности у раду са корисницима могу бити усмерене на:

- очување постојећих капацитета;

- развијање потенцијала;
- осамостаљивање корисника.

Услуга пружа краткорочни и повремени смештај, до 10 корисника, најдуже 45 дана у току календарске године, с тим што смештај може трајати најдуже 20 дана у континуитету.

Услуга захтева 24-воро часовно радно време, што подразумева ноћна дежурства.

3.3. Организациона јединица Прихватилиште за одрасла и стара лица

Ова услуга почеће са реализацијом почетком 2022.год, у новом објекту, који је наменски изграђен и физички је повезан са зградом у којој се пружају услуге дневног боравка.

Сврха смештаја у прихватилиште је задовољавање основних животних потреба појединца или породице који се налазе у стању социјалне потребе.

Циљ услуга у прихватилишту односи се на:

- обезбеђивање услова за продуктиван живот корисника/це;
- очување и унапређење здравља корисника/це;
- омогућавање наставка ранијих активности корисника/це;
- развијање и/или очувања потенцијала корисника/це;
- очувања веза корисника/це са породицом и другим њима значајним лицима;
- заштиту интегритета личности корисника/це.

Циљна група

Услуга Прихватилиште подразумева привремени смештај (до 6 месеци) одраслих (од навршених 26 до навршених 65 година) и старијих лица (више од 65 година старости) затечених у скитњи, просјачењу, бескућницима, егзистенцијално угроженим лицима, лицима са подручја других општина/градова без средстава за основне животне потребе до враћања у место пребивалишта/боравишта и особама којима је из других разлога неопходан смештај.

Капацитет прихватилишта је 10 корисника. Смештајем у прихватилиште кориснику/ци се обезбеђује краткотрајан смештај и осигурава безбедност, изналажење одрживих решења за кризне ситуације, задовољавање њених/његових основних потреба и приступ другим услугама.

Активности услуге прихватилишта реализују се у складу са сврхом услуге, карактеристикама корисничке групе, капацитетима корисника, индивидуалним планом и у складу са проценом потреба корисника.

Услуге смештаја у прихватилиште остварују се кроз програмске активности, којима се у складу са проценом потреба корисника, обезбеђује:

- 1) задовољавање основних животних потреба и осигурање безбедног и пријатног окружења;
- 2) развој и очување потенцијала корисника/це;
- 3) правна подршка.

3.4. Организациона јединица Свратиште за децу и младе

Приоритет Града Ниша је да свратиште постане трајна услуга посредством Центра „Мара“.

Сврха услуге

Сврха услуге Свратиште је пружање привремених или повремених интервенција и задовољавање тренутних потреба корисника који пристану на услугу, као и посредовање у обезбеђивању доступности других услуга у заједници.

Циљ услуге

Задовољавање основних потреба и осигурање безбедног и пријатног окружења корисницима.

Циљна група

Услуга свратиште доступна је деци и младима који живе или раде на улици и добровољно затраже или пристану на услугу.

Активности услуге свратиште, у складу са проценом потреба корисника, обухватају:

- 1) обезбеђивање обока за кориснике;
- 2) обезбеђивање услова за одржавање личне хигијене;
- 3) набавку одеће и обуће и обезбеђивање услова за њихово одржавање;
- 4) обезбеђивање боравка;
- 5) посредовање у обезбеђивању доступности услуга у заједници (здравствених, образовних, социјалних, правних и др);
- 6) едукацију и подршку корисника у стицању основних животних вештина;
- 7) пружање психо – социјалне подршке.

4. ГОДИШЊИ РАСПОРЕД РАДА ЦЕНТРА

У току 2022.године Центра ће радити са корисницима у:

- Дневном боравку за децу и младе са интелектуалним тешкоћама
- Дневном боравку за одрасле особе са интелектуални тешкоћама
- Предах смештају за децу, младе и одрасле особе са интелектуални тешкоћама
- Прихватилишту за одрасла и стара лица
- Свратишту за децу и младе

Радно време установе је одређено Одлуком о оснивању Центра и исто одређује оснивач установе. У току 2022.године Центар ће радити са корисницима:

-у дневном боравку сваког радног дана од понедељка до петка у времену од 6,30 до 17,00 часова, осим у време колективног годишњег одмора васпитног особља, државних и верских празника;

-у „Предах смештају“ рад се одвија вишедневно, 24 сата по потреби током целе године, осим у време колективног годишњег одмора васпитног особља;

-у Прихватилишту рад се одвија 24 часа у току целе године (у складу са ситуацијом за коју корисници имају потребу да бораве у њему);

-у Свратишту рад ће се одвија на основу плана рада, пре самог покретања услуге

У Центру је планиран прекид рада са корисницима Дневног боравка и Предах смештаја и то у време летњег одмора за особље, у периоду од 11. 07. до 01. 08. 2022. год (петнаест радних дана).

Одмори у Центру се планирају на основу стручних мишљења, консултацијама са родитељима и усклађивања са другим установама и институцијама, као и економичности пословања установе.

Распоред коришћења одмора осталог особља утврђује директор Центра на основу исказане жеље радника и потребе рада Центра, а ради остваривања континуираног рада заједничких служби Центра.

Административно-технички део установе, који обухвата заједничке службе свакодневно ради и то:

Служба одржавања хигијене од 06:30-18:00 часова.

Заједничке службе установе од 7,30-15,30 часова.

Дужина радног времена одређена је у складу са чланом 50. Закона о раду, одредбама Посебног колективног уговора за социјалну заштиту и Правилником о унутрашњој организацији послова и радних задатака у Центру. Распоред радног времена је одређен специфичностима послова и дужином рада у Центру и исти је прецизиран наведеним Правилником.

У оквиру Дневног боравака имамо три групе за одрасле кориснике и две групе за децу и младе.

- Прва група за одрасле користи по једну просторију за дневни боравак, и један тоалет и има капацитета до 15 корисника.
- Друга група за одрасле користи исто једну просторију за дневни боравак, галерију и један тоалет, има капацитета до 10 корисника.
- Трећа група за одрасле има дневни боравак, галерију и тоалет који дели са првом групом за децу и младе, има капацитета до 10 корисника.
- Прва група за децу и младе има дневни боравак и галерију има капацитет до 10 корисника.
- Друга група за децу и младе (са поремећајима из аутистичног спектра) има дневни боравак и тоалет и теретану и има капацитет до 10 корисника.
- Просторија за рекреацију и релаксацију опремљена по високим стандардима за рад корисницима у складу са њиховим могућностима и интересовањима

Предах смештај реализује се у новом објекту, који је наменски изграђен и физички је повезан са зградом у којој се пружају услуге дневног боравака.

У објекту има 10 просторија: 5 адекватно опремљених соба са купатилом (за кориснике), соба за изолацију, дневна соба, сензорна соба, трпезарија и дежурна соба.

Прихватилиште за одрасла и стара лица налази се у улици IX бригаде, бр 59 у Нишу. Простор располаже са 24 просторије, које су опремљене адекватном опремом, у складу са наменом простора.

Свратиште за децу и младе налази се у Ромском културном центру, на територији друге општине.

У свратишту је обезбеђена засебна просторију за исхрану корисника.

У вези са својим радом и пословањем Центар је обавезан да води и следећу пословно техничку документацију

- ❖ Индивидуални план подршке,
- ❖ Дневник рада (свака организациона јединица),
- ❖ Месечни план рада (свака организациона јединица),
- ❖ Дневни план рада (свака организациона јединица),
- ❖ Документацију о корисницима (Матична књига, регистар, Досије),
- ❖ Психолошка запажања и документацију,
- ❖ Здравствене картоне и картотеку,
- ❖ Књигу терапије,
- ❖ Периодичне извештаје о раду,
- ❖ Интерне евалуације о раду.

5. ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА

ОРГАНИЗАЦИОНЕ ЈЕДИНИЦЕ ДНЕВНИ БОРАВАК

5.1. ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ДНЕВНИ БОРАВАК

ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОШЋАМА

Значај дневног боравка за децу и младе

Деца и омладина са интелектуалним тешкоћама су обухваћена системом инклузивног образовања. Пре и након школе, дневни боравак је најчешћи избор породица ове популације деце, као најадекватније полудневно збрињавање и укључивање у ужу и ширу друштвену заједницу.

На тај начин младима се пружа услуга даље едукације, хабилитације и рехабилитације и истовремено спречава њихова друштвена изолованост односно смештај у институције.

Примарни циљ је очување и унапређење очуваних потенцијала корисника, очување и унапређење стечених навика у областима: самопослуживања и личне бриге о себи, развоја говора и језика, психомоторике, социјално-емоционалног живота. Крајњи циљ је постизање вишег степена самосталности.

Услуга дневног боравка омогућава деци и младима са интелектуалним тешкоћама да задовоље своје потребе у свом природном окружењу, као и друштвени живот са особама сличних способности, потреба и осећања.

Конкретно, услуга је намењена деци и младима са интелектуалним тешкоћама до 26 година старости II и III степена подршке.

Састав корисника је хетероген и подразумева: кориснике са лаком, умереном, тешком и дубоком менталном ретардацијом, вишеструком ометеношћу, Down Syndromom и поремећајима из аутистичног спектра. Као пропратне сметње постоје и: епилептична симптоматика, говорне сметње, промене у понашању (агресија и аутоагресија) као и отежаност кретања.

Услуга Дневни боравак подразумева пружање дневног збрињавања, здравствену заштиту, исхрану, едукативни рад, културно-забавне и рекреативне активности прилагођене њиховим индивидуалним потенцијалима.

Степен подршке одређује стручни тим на основу:

- целокупног психофизичког стања корисника и специфичне помоћи потребне на основу тог стања и
- расположивих капацитета дневног боравка да одговори потребама корисника.

Основни принципи у раду са овом популацијом су:

- Континуирано праћење и бављење корисником (дететом или младом особом);
- Развијање самосталности;
- Истицање и развијање очуваних потенцијала корисника;
- Функционални циљеви са јасним очекивањима;
- Перманентна процена;
- Баланс између динамике групе и индивидуалног рада;
- Интензивна и континуирана сарадња са родитељима;
- Тимски рад.

Доминантна метода рада је индивидуализован приступ и рад са корисницима, а код неких је то и једини применљив метод.

Групне активности се реализују кроз заједничку игру и дружење, секције и радионице, као и разне рекреативне и културне манифестације.

Целокупан рад се реализује на основу индивидуалног плана подршке (ИПП), коју израђује стручни радник установе, а који се спроводи кроз индивидуалне и групне активности.

Програмске активности

Активности са корисницима се реализују према индивидуалним плановима а у складу са очуваним снагама корисника и подразумевају следеће области деловања:

- I Подршку у изградњи и одржавању позитивних односа са одраслима и децом;**
- II Организовање радно – окупационих активности, односно едукативних активности, које подстичу развој нових знања и вештина;**
- III Развој комуникационих вештина;**
- IV Развој вештина за препознавање и решавање проблема;**
- V Развој вештина и знања потребних за живот у заједници;**
- VI Развој вештина за самозаштиту;**
- VII Рехабилитационе и терапијске активности;**
- VIII Организовање пригодних културно – забавних садржаја у оквиру дневног боравка, односно омогућавање корисницима да присуствују активностима у заједници;**
- IX Организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника;**
- X Рекреативне активности (излети, спортске активности и др).**

Подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са одраслима и децом;

Циљ подршке је социјализација корисника, групна интеракција и интеграција.

Социјализација деце и младих са интелектуалним тешкоћама се остварује у условима заједничког живљења и међусобне интеракције са другим корисницима и особљем унутар групе. Степен социјализације зависи од врсте подршке, индивидуалних могућности развоја психофизичких функција, резултата рехабилитационих мера, стимулације и заинтересованости породице и непосредне уже и шире друштвене заједнице.

Социјализација и адаптација у *радној јединици дневни боравак за децу и младе* са интелектуалним тешкоћама подразумева следеће:

- Место појединца у групи и у дневном боравку;
- Играње и дружење са другим корисницима;
- Навикавање на устаљени режим рада у дневном боравку;
- Групна интеракција – остваривање интеракције корисника и васпитача у групи, као и међусобно корисника;
- Одлагање материјала и играчака на своје место након завршених активности;
- Навикавање на промене у редоследу обављања активности у току радног дана.

II Организовање радно – окупационих активности, односно едукативних активности, које подстичу развој нових знања и вештина;

Свака активност, која развија радне навике и подстиче стицање нових знања и вештина, има васпитну вредност. Радно – окупационим активностима се стичу радне навике, заинтересованост за рад, истрајност, одговорност, знање, умешност и вештина за обављање једноставних радњи. Истовремено се развија моторика и побољшава координација покрета. Свака едукативна активност позитивно делује на психофизички развој и понашање корисника. Као и свака мануелна активност, тај рад мора бити усмерен, индивидуално дозиран и планиран. Квалитет и квантитет производа нису циљ активности, они могу бити резултат целокупног развоја корисника.

Примарни циљ окупационе терапије је позитиван утицај на целокупну личност корисника и њихових социјалних односа у средини у којој живе. Свака радна активност подразумева скуп психо-физичких активности које су унапред индивидуализоване тј. прилагођене способностима и интересовању корисника.

Радно – окупациона терапија има за циљ подизање степена самосталности корисника, усвајање нових вештина, развијање креативности и бољу организацију времена у боравку и ван њега. Овакав вид терапије мотивише кориснике да се креативно изразе, а самим тим задовоље социјалне и емоционалне потребе.

Радни терапеут врши индивидуалну процену корисника кроз одређену врсту интервјуа и задатака. Радно – окупациона терапија се изводи кроз одређене радионице, а индивидуалну процену корисника врши радни терапеут кроз интервјуе и задатке.

У оквиру радне окупације организују се следеће секције:

-Драмско-литерарна секција – у оквиру ове секције се учи и интерпретирају научени текстови, рецитације, правилно и изражајно читање и писање литаралних састава.

Ове активности имају благотворан ефекат на краткорочно и дугорочно памћење, правилније вербално изражавање, као и побољшавање графо-моторичких способности.

-Ликовна секција омогућава корисницима да своје унутрашње жеље као и поимањесвета испоље кроз разна ликовна средства и технике.

-Музичка секција је усмерена ка развијању интересовања и вештина у области основног музичког и ритмичког изражавања. Подразумева разноврсни програм слушања музике, праћење такта, индивидуалног или групног певања. Поред ових реализује се и учење једноставних игара и народних кола уз музику, што за циљ има оплемењивање музичког доживљаја деце и младих и са интелектуалним тешкоћама.

У оквиру радне окупације организују се следеће радионице:

Радионица народне радиности: ткачка, кројачка радионица и радионица веза.

ТКАЊЕ НА РАМУ

Садржаји рада: мотање вунице, припрема ручних рамова за ткање (сновање основе), провлачење потке, чворовање вуницом (по шеми);

Средства за рад: рам са ексерима, канап, разнобојна вуница, крпице, пластичне кесе;

Производи: подметачи, тканице и торбице.

КРОЈЕЊЕ И ШИВЕЊЕ:

Сечење маказама по мери и по линији, вежбе са иглом на разним материјалима, фирцање и спајање.

ВЕЗ: пуним, петљасти, гобленским и бодом оплетуше.

Средства за рад: панаме, плиш, чоја, платно, вуница, ламирани и др. конач, папир, картон, разне врсте игала;

Производи: столњаци, подметачи, јастучнице, зидне слике, вежене честитке.

Радионица филца (израда предмета од чешљане вуне), која развија креативност, истрајност и посвећеност раду.

Средства за рад: вуна, специјалне игле за суво филцовање, тврди сунђер, сапун, вода, пластична подлога за рад, електрични бокал за воду.

Производи: ручно рађени украси и играчке.

Радионица за ликовно изражавање

Радионица обухвата различите врсте ликовних техника (витраж, уље на платну, колаж, бојење таканине...) у којој се реализују различити програми уз примену широког спектра ликовних техника:

-цртеж-обичном оловком,

-бојење- дрвеним, воштаним, акварел и уљаним бојама, као и бојама за свилу и стакло,

-колаж,

-мозаик,

-израда украсних и употребних предмета од природног материјала.

Производи: зидне слике (уље на платну, витраж), цртежи, уникатне ешарпе.

Сем што постичу креативност, ликовне активности развијају и визуелно-моторну координацију и фину моторику. Тематске целине бирају радни терапеути према годишњим добима и актуелним празницима, као и интересовањима корисника.

Радионица папирнате галантерије која производи украсне кутије, кесе за флаше, честитке.

Садржаји рада: мерење, обележавање, сечење, савијање (на пола, у спиралу и у виду хармонике), спајање рупица иглом и концем, зумбање картона, облагање картона папиром у боји, лепљење, укоричавање, постављање ручки;

Средства за рад: папир у боји, картон, украсно платно, селотејп, лепак, конач (glicer), траке за ручке, калуп за папирне кесе, шило, зумба, игла за вез;

Производи: украсне кесе за флаше, украсне корпице, честитке и зидне слике техникама колажа, квилнга и веза.

Радионица пластичног обликовања у којој се производе најразличитији предмети који могу наћи своју примену у свакодневном животу.

Средства за рад: пластелин, глина, глинамол.

Еколошка радионица (одржавање и декорација радних просторија, баштовански радови: одржавање травњака, живе ограде, цвећа..)

Средства за рад: вода, наменски производи за одржавање простора, земља, баштенски алат (маказе за резивање, косилица, лопата, грабуља, мотика, ашов, метле, колица).

Кулинарска радионица као најкориснија особама са сметњама у развоју, јер им омогућава занимљив начин савладају свакодневне животне вештине.

Постоје многе активности које се могу радити у кухињи са овом популацијом, а које могу бити изузетно стимулативне за њихов развој.

Кулинарска радионица се одвија у наменски одређеном простору и опремљена је потребним апаратима за припрему хране и напитака.

III Развој комуникационих вештина

Комуникација представља основу за усвајање језика и развој говора, интелектуални развој, учење и социјализацију. Деца и млади са интелектуалним тешкоћама већином

имају неке поремећаје говора и језика(дислалију, алалију, лоше изговарање слова, врскање, дисграфију, дисортографију).

Некада је дневни боравак прва заједница у коју деца долазе из породица.Онда је примарни циљ разумевање једноставних налога и њихово извршавање, односно рад на невербалној комуникацији (рецептивни говор). Често је корисницима пажња краткотрајна и дифузна, а памћење је изразито механичко.

Вокабулар је оскудан и недовољно развијен, те су неопходна дужа и честа понављања, показивања и упућивања.

Развој комуникационих вештина има више циљева:

- Омогућава корисницима разумевање говора других, као и јасније усмено и писано изражавање;
- Разумевање појмова на нивоу искуства;
- Оптимални ниво социјализације корисника у оквиру њихових говорних и језичких могућности;
- Овладавање језичким фразама из свакодневног живота, које имају вредност комуникације, опажања и остваривања социјалних веза;
- Писани говор,код корисника код којих постоји потенцијал за развој графомоторичких способности;
- Исправљање говорних сметњи,као допуна логопедском раду, чиме се истовремено спречава пропадање вокабулара;
- Оспособљавање корисника за разумевање писаних текстова, филмова, позоришних представа, медија.

Рад на равоју комуникационих вештина поразумева:

Рецептивни говор

- рад на развоју невербалне комуникације (разумевање мимике,геста, погледа, гримасе, додира, вокализације);
- Слушање говора, разумевање информација и адекватно понашање корисника (извршавање радње, показивање слика, узимање и давање предмета)
- Разумевање и извршавање једноставних налога и радњи (разумевање свакодневних животних ситуација);
- Разумевање временског следа догађаја – разумевање и извршавање неколико налога у низу;
- Дискриминација шумава и звукова из свакодневног живота (киша, ветар, гласови људи);
- Визуелно и акустичко опажање _ слушање радио програма, гледање филмова и ТВ програма.

Експресивни говор

- Вежбање доње вилице, вокализација;
- Имитативни говор, имитација геста;
- Богаћење речника – показивање и именовање различитих појмова са сличица или слика у књигама;
- Именовање и показивање предмета у просторији и ванње;

- Усвајање стереотипних израза „изволи“, „хвала“, „добар дан“ и сл. (корисници који могу да говоре);
- Богаћење речника изразима из свакодневног живота;
- Усмено изражавање – разговарање са одраслом особом, другим дететом или неколико особа (изражавање својих потреба, жеља, вођење разговора), разговор путем телефона, меморисање рецитација, интерпретација добијених информација.

Рад на развоју комуникационих способности подразумева и учење за рад на рачунару, уколико постоје могућности за то.

IV Развој вештина за препознавање и решавање проблема;

Основни циљ је усвајање когнитивних вештина које су потребне за учење као што су: пажња, меморија, мишљење, говор и језик. Ове вештине омогућавају корисницима да разуму различите информације и односе у спољашњем свету, што представља основ за сва даља учења у животу.

Развој когнитивних способности доприноси богаћењу искуства, бољем опажању, схватању основних појмова количина, величина, облика, и бољем сналажењу у простору и времену.

Активности које се реализују:

- Препознавање и именовање предмета (боја, облик, величина);
- Процењивање постојаног објекта, утврдити да ли за корисника предмет постоји и онда када је ван његовог видног поља;
- Постављање предмета у простору;
- Кретање предмета (вертикално, хоризонтално, по косини, кружно кретање);
- Пролажење предмета кроз други предмет, стављање једног предмета у други предмет, стављање једног предмета поред другог и испод другог;
- Просторни ред, серијација и класификација;
- Спонтана игра предметима различитих облика;
- Препознавање геометријских облика (круг, квадрат, правоугаоник, троугао);
- Постављање предмета - хоризонтални и вертикални низови;
- Појам пара (пар ципела, рукавица, придруживање);
- Постојаност предмета (мотивисати корисника да трага за предметом који скривамо);
- Кореспонденција „идентичних парова“ – стављање сличица на исту такву сличицу;
- Кореспонденција „калуп – облик“ (круг, троугао, правоугаоник, квадрат).

Задаци: - подстицање радозналости за предмете, појаве, догађаје, људе и њихова занимања;

- Развијање вештина за сналажење у различитим ситуацијама;

- Овладавање вештином игре (дељење играчака, чекање на ред у игри);
- Развијање вештине решавања проблема (решавање сукоба или доношење одлука у одређеној ситуацији);
- Усвајање општих појмова који се односе на објекат, простор, узрочност;
- Развијање елементарних појмова који се односе на количине, величине, облике, мере, положај у простору и просторне односе два или више објеката;
- Развијање основних логичких појмова који ће допринети сналажењу корисника у простору и времену.
-

V Развој вештина и знања потребних за живот у заједници

Када су у питању особе са интелектуалним потешкоћама стално је присутан проблем изопштености из различитих видова друштвених дешавања.

Социјализација је сложени процес изградње личности, што подразумева прогресивно смањивање нагонских потреба, социјално оплемењивање, као и развијање способности за прилагођавање друштву. Представља процес учења правила и обичаја неког друштва и уско је повезана са васпитањем.

Социјалне вештине се уче у условима заједничког живљења и међусобне интеракцију и комуникације корисника са другим људима у окружењу.

Социјалне вештине подразумевају:

- Учење и развијање особина и навика неопходних за групни живот и рад у мањим заједницама (вештине у комуникацији, склапање и неговање пријатељског односа, подстицање солидарности);
- Развијање свести о себи и вредновање своје личности (свест корисника може бити користан члан друштва);
- Разумевање и извршавање једноставних налога васпитача у смислу усвајања навика учтивог понашања (поздрављање познатих лица свакодневно, поздрављање непознатих особа- упознавање, дочекивање гостију и посетилаца; примање или давање поклона, комплимената, саучешћа, честитања; разговор телефоном; нуђење или прихватање позива за излазак у шетњу, биоскоп, позориште...) и указивање на учтиве и неучтиве начине изражавања (елиминисање псовки и других непристројних израза);
- Емоционално прилагођавање у животним ситуацијама (развијање правила односа према друговима и другарицама, понашање у веселим ситуацијама, понашање и реаговање у фрустрационим ситуацијама, развијање осећаја одговорности за своје поступке);

- Формирање свести о елементарним нормама друштвено-моралног понашања (испуњавање обећања, одржавање поверења, чување тајни и сл.), елиминисање непристојног понашања у разним ситуацијама (оговарање, непристојна радозналост, бучно понашање, плување на јавном месту, млатарање рукама и сл.).
- Подстицање социјалне иницијативе (научити кориснике да затраже обавештење од непознатих лица на непознатим местима, да се снађу у ресторану или посластричари приликом наруџбине и плаћања, да знају да се обрате полицајцу ако се изгубе, или ако им је потребна помоћ, да знају своје личне податке и да их дају надлежнима;
- Руковање новцем и куповина (располагање наградом или цепарцем, обављање ситне куповине за потребе домаћинства).

Социјализација на ужем плану одвија се у самом боравку на практичним примерима и у датим ситуацијама. На ширем плану одвија се ван боравка и то на разним местима и у разним ситуацијама: едукативни и рекреативни излети, продајне изложбе, спортска и друга такмичења, учешће на инклузивним манифестацијама, посете биоскопу, позоришту и другим представама, сналажење у саобраћају-коришћење пешачког прелаза, аутобуса. На овај начин корисницима се пружа више самопоуздања и сигурности за срећнији и садржајнији живот у заједници.

Степен остварене социјализације зависи како од очуваних интелектуалних и вербалних могућности самог корисника, тако и заинтересованости средине да помогне у том процесу.

VI Развој вештина за самозаштиту

Ова област рада је у раду са најмлађом популацијом примарна, јер за циљ има усвајање и развијање основних животних вештина, који ће им омогућити већи степен самосталности, а самим тим и социјалне инклузије.

Самопослуживање и самозаштита се у раду са децом и младима односи на усвајање хигијенских навика, исхрану и бригу о својој одећи и обући. То ће се посебно форсирати кроз перманентан рад са корисницима, због важности хигијене у насталој епидемиолошкој ситуацији.

Усвајање хигијенских навика:

-контрола сфинктера, самостална употреба тоалета;

-осамостаљивање у коришћењу хигијенског прибора, прању и брисању руку, употреби марамице за нос;

-упознавање са основним појмовима хигијене: прљаво, чисто, мокро, суво;

-уознавање са општим опасностима (врела вода, ватра, оштар предмет...).

Исхрана:

Самопослуживање за столом:

- правилно седење за столом,
- правилна употреба прибора за јело,
- самостално конзумирање хране и самостална употреба чаше,
- осамостаљивање у постављању и распремању стола.

Брига о одећи:

- навикавање на самостално облачење и свлачење одеће и обуће;
- закопчавање дугмади и рајфешлуса;
- самостално одлагање ствари у ормарић;
- сређивање ормарића;
- чешљање косе - самостално и испред огледала.

Сви послови и задаци морају бити врло једноставни, јасни и конкретни.

У свакој активности са децом и младима посебно се наглашава сфера безбедности у смислу:

- стварања навика културног понашања,
- навикавања деце и младих на заједнички рад са вршњацима и учешће у групним активностима,
- основна упутства за безбедно кретање улицом,
- правилног коришћења оштрих предмета – есцајг,
- осамостаљивања за коришћење електричних уређаја.

VII Рехабилитационе и терапијске активности;

Рехабилитација особа са интелектуалним тешкоћама је врло захтевна и комплексна и подразумева поступке који укључују третмане дефектолога, логопеда, психолога и професора физичког васпитања.

Третмани дефектолога, логопеда, психолога и професора физичког васпитања спроводе се у простору који је предвиђен за ту намену (логопедски кабинет, кабинет за

индивидуални дефектолошки третман, кабинет за психолога, простор за релаксацију и рекреацију).

Адекватан индивидуални дефектолошки третман помаже детету да ублажи или превазиђе одређени проблем. Развијањем постојећих потенцијала јачају се поједине способности, а адекватним приступом и третманом ублажавају или превазилазе постојеће препреке.

Логопедски третман подразумева низ интервенција на стимулацију говорно-језиког развоја (рецептивног говора - развој значења речи и експресивног говора - развој речи) и социо-емоционалног развоја (заједничка пажња, игра, интересовање за друге),

Психолог примењује психолошке тестове и скале у циљу процене актуелног нивоа функционисања, утврђивање снага и слабости, предлаже терапијске интервенције. Применом психотерапијских техника ради на социо-емоционалном развоју. Овај рад укључују и родитеље, односно целу породицу, као контекст у коме се дете или млада особа развија.

Стимулација развоја психомоторике је база за развој осталих вештина и способности.

Покрет представља полугу преко које се остварују прве тежње детета ка свету и преко које дете делује на свет. Истовремено ти покрети представљају и прву шему искуства о себи у свету и о свету који нас окружује. Покретом се побуђују, понављају и дограђују сензомоторна искуства и психомоторни развој.

Физичке вежбе помажу да се отпусти вишак енергије и да се повећа усмерена активност и снага, развије фокус и концентрација, и успостави опуштеност и добар осећај у телу. Укључивање у групну физичку активност помаже у развијању доживљаја припадности групи.

Све рехабилитационе и терапеутске услуге се пружају или организују на начин дефинисан у индивидуалном плану услуга, прилагођеном очуваним способностима сваког корисника понаособ. Оне се организују и кроз групне и образовне, рекреативне активности према слободном избору.

Циљеви рехабилитацијских поступака:

- Ублажавање или отклањање специфичних тешкоћа или поремећаја у једној или више области сензомоторног и психомоторног развоја;
- развој моторичких вештина и спретности при кретању, координација покрета;
- обнављање искуства о себи, себи и у односу на друге, као и себи у односу на простор и време;
- богаћење сензомоторичких искустава,
- релаксација.

VIII Организовање пригодних културно – забавних садржаја

Основни циљеви културно-забавних садржаја су:

- Ширење знања и искуства и подстицање мотивације код корисника;
- Превенција осећања усамљености и изолованости,
- Развијање осећања пријатности, задовољства и личне вредности;
- Задовољавање потребе за сугурношћу и прихватањем;
- Развијање способности да се прихвати и поднесе привремени неуспре
- Отклањање тензије,
- Развијање естетских и моралних вредности,
- Развијање комуникације као вида активне социјализације.

Културно – забавни садржаји обухватају следеће активности:

- прославе рођендана корисника, обележавање и прослава значајних датума (Дан установе, Дан инвалида, 8.март, Нова година...);
- присуствовање уметничким или културним догађајима (бископске и позоришне представе, изложбе ...),
- организовање ликовних радионица - у сарадњи са хуманитарним организацијама,
- одлазак у шетње, обилазак града и посете историјских знаменитости (парк Бубањ, Тврђава, Чаир, музеј, библиотека...);
- заједничко дружење у угоститељским објектима (кафићи, посластичаре, ресторани...);
- дружење са корисницима других установа (геронтолошки центар, дневни боравци, инвалидска удружења, школе ...);
- посета и учествовање на изложбама ручних радова,
- организовање изложби (хуманитарних, аукцијских и продајних)

IX Организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника;

Циљеви организовања слободног времена:

- Правилно коришћење и планирање слободног времена;
- унапређење квалитета друштвеног живота;
- задовољавање социјалних и емоционалних потреба корисника,
- социјализација корисника.

Избор активности се врши на основу интересовања корисника а уз надзор васпитача, а подразумева:

- Играње друштвених игара;
- одмарање и дружење после ручка уз кафу;
- прелиставање илустрованих часописа;

- бављење хобијем;
- уређење и декорација радних просторија и хола;
- гледање културно-забавног и спортског ТВ програм;
- слушања одабране музике;
- изражавање кроз покрет (плес).

X Рекреативне активности (излети, спортске активности и др).

Рекреативне активности подразумевају излете и рекреативне боравке ван места становања, а све у циљу постизања вишег нивоа самосталности и социјалне интеграције деце и младих. Тиме се подстиче привремено одвајање од родитеља и прилагођавање на нове животне ситуације, групни живот и рад, самостално старање о себи, побољшање здравља и позитиван утицај на емоционални живот.

Део активности поклапа подразумева и програм физичких активности, које спроводи професор физичког васпитања.

Рекреација обухвата следеће активности:

- Унапред планиране одласке деце и младих ван простора дневног борава, са циљем стицања вештина сналажења у простору и социјалном окружењу;
- игре у природи у складу са годишњим добрима,
- једнодневни излети - посете историјским местима или природним знаменитостима;
- вишедневни рекреативни боравак (уз посебан програм рекреативног рада),
- спортске активности: фудбал, кошарка, пливање, стони-тенис, куглање и др. (у сарадњи са проф. физ. васпитања).

Дипл. дефектолог
Анка Момчиловић

5.2. ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ДНЕВНИ БОРАВАК

ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОЋАМА

подгрупа млади са аутистичним спектром

Узрок развоја аутизма до данашњег дана није познат. Још уек је непознаница зашто се аутизам јавља већ у првим месецима живота, те зашто се деца која су се сасвим нормално развијала (првих месеци или годину дана) изненада повлаче у свој свет који је нама непознат.

Аутизам као развојни поремећај најчешће се јавља у току првих тридесет месеци живота, односно у току прве три године живота, период када дете постаје свесно самог себе и своје околине.

Код аутизма нема смањења или повратка на почетно стање, он је равномеран у свом интензитету и току. Аутизам је стање а не болест, аутистично дете одраста у одраслог човека са аутизмом.

Први знакови аутизма :

Дете:

- Не успоставља **очни контакт** (нпр. код храњења али и приметно избегава очни контакт са родитељима и другим људима у својој околини)
- Може показивати **приврженост** само једној особи нпр. мајци, оцу, сестри или некој другој особи са којом се осећа сигурније
- Се тешко навикава на **обављање нужде**
- **Не узвраћа осмех** (чак ни кад су родитељи у питању)
- **Не реагује на своје име** или глас блиске особе
- **Не прати погледом** предмете које му показујете
- **Не користи** никакве покрете за комуницирање
- **Не започиње мажење** нити реагује на мажење
- **Не имитира покрете и изразе лица** родитеља
- Не показује **интерес** или срећу при интеракцији са другима
- **Неразумљив говор** (може се јавити говор властитим језиком, те евентуално безразложно понављање истих речи непримерених ситуацији)

- **Једнак однос** према људима, стварима, животињама - дете са аутизмом **једнако перципира** све пред собом и једнако се односи према свему (или му је све једнако или све једнако важно)
- Не успева **оценити ситуацију** - нпр. не боји се претрчавати улицу пуну аутомобила али се боји или је агресивно у простору који је за њега безопасан.

Наведени симптоми се не морају јавити код све деце са аутизмом. **Манифестација симптома** зависи од степена аутистичног поремећаја од којег дете пати. Последњих година је дошло до **наглог пораста дијагнозе** аутистичног спектра понашања, између осталог и због промене дијагностичких поступака.

Како дете са аутизмом прераста у одраслу особу са аутизмом, знакови аутизма у одраслом добу су:

- Неспособност **стварања пријатељства** и блиских односа
- Неспособност **играња у друштву** (може бити непредвидиво и насилно)
- **Понављајућа понашања** (нпр. врћење у круг) и неуобичајена употреба језика (вриштање и чудни звукови)
- **Превелика окупираност** одређеним објектима или активностима
- Немогућност обављања неких **рутина** (може сатима седети потпуно мирно и у чудном положају)

Основни принципи у раду су:

1. **Развијање самосталности**
2. **Континуирано бављење**
3. **Баланс између динамике групе и индивидуализације рада**
4. **Максимизирање позитивног**
5. **Функционални циљеви са јасним очекивањима**
6. **Стална процена**
7. **Чврста структура**
8. **Генерализација**
9. **Интензивна сарадња са родитељима**

10. Тимски рад

ОСНОВНИ ОБЛИЦИ РАДА СА ЛИЦИМА ИЗ АУТИСТИЧНОГ СПЕКТРА СУ:

- Индивидуални рад
- Групни рад у паровима
- Фронтални рад

Проблеми развоја аутистичних лица у раду са њима захтеваће високо учешће индивидуалног рада, а у одређеним случајевима то ће бити једино применљив облик рада.

Рад ће се организовати у мањим групама или паровима у ситуацијама када су у датој области способности уједначене па се могу обрађивати исти садржаји. Фронталним радом наводе се на дружење и међусобну сарадњу, али су могућности за овакав рад често ограничене. Радно васпитање, физичко, креативно - музичко и ликовно, су области где су изгледи за фронтални рад најбољи.

Циљ у раду са лицима каја су у спектру је стављање у функцију аспеката личности од успостављања контаката са околином, развијања социјално прихватљивог понашања, подстицања психомоторног развоја, изграђивање личне аутономије, подстицања креативног изражавања, стицања примерених знања, вештина и навика, као и развој мануелних и других способности.

На основу процене потреба корисника и степена потребне подршке, стручни радник израђује индивидуални план услуге који садржи: циљеве који се желе постићи, очекивани исход, временски оквир у ком се реализује план услуге, рок за поновни преглед индивидуалног плана услуге, имена лица одговорних за реализацију индивидуалног плана услуге.

Услуге дневног боравка остварују се кроз програмске активности којима се у складу са проценом потреба корисника, обезбеђује очување и развијање потенцијала корисника, односно, припрема корисника за одржив, самосталан живот.

Програмске активности обухватају:

- I. Подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са одраслима и децом;**
- II. Организовање радно - окупационих активности, односно едукативних активности које подстичу развој нових знања и вештина;**
- III. Развој комуникационих вештина;**
- IV. Развој вештина за препознавање и решавање проблема,**
- V. Развој вештина и знања потребних за живот у заједници;**
- VI. Развој вештина за самозаштиту;**
- VII. Рехабилитационе и терапијске активности;**
- VIII. Организовање пригодних културно - забавних садржаја у оквиру дневног боравка, односно омогућавање корисницима да присуствују активностима у заједници;**
- IX. Организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника;**

X. Рекреативне активности (излети, спортске активности идр.).

I. Подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са одраслима и децом

Подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са децом и одраслима има за циљ социјализацију и интеграцију корисника.

Степен социјализације зависи од степена подршке, могућности развоја психичких функција, резултата рехабилитационих мера, стимулације и заинтересованости средине (породице, Центра, радне средине).

Социјализација и адаптација подразумева следеће:

- место појединца у радној јединици
- играње и дружење са другим корисницима
- навикавање на устаљени режим рада у боравку
- интеракција (корисник - стручни радник / сарадник и сарадник; корисник - корисник)
- остављање материјала са којим се ради и играчака на своје место
- прихватање промена у редоследу обављања неког посла (распоред активности у току радног дана)

Развој и очување ових вештина доприносе адекватнијем функционисању и понашању корисника у реалној социјалној ситуацији, као и већем степену њихове интеграције.

II. Организовање радно - окупационих активности, односно едукативних активности које подстичу развој нових знања и вештина

Радна окупација има васпитну вредност, јер са разним подстицајима развијају радне навике, љубав према раду, истрајност, одговорност, знање, умешност и вештине за обављање једноставних радњи. Кроз ове активности се развија моторика, побољшава координација покрета, увежбавањем појединих операција ствара се сазнање и искуство које доприноси развоју мишљења.

Циљ радне терапије је подизање нивоа самосталности корисника, стимулацију креативног изражавања, усвајање нових вештина и квалитетна организација времена корисника унутар боравка и ван њега. Овакав вид терапије подстиче и мотивише кориснике да искажу своју креативност, а самим тим емоционално и социјално задовоље своје потребе. Активности које се спроводе делују позитивно на усвајање и унапређење менталног, интелектуалног и психо физичког стања корисника.

У оквиру радне терапије организују се следеће радионице:

Радионица папирнате галантерије:

У овој радионици производе се разни украсни предмети (шатуле, кутије за оловке, украсне флаше, честитке, корпице...)

Средства за рад - папир у боји, картон, ева пена, конац, селотејп, лепак, силикон...)

Садржаји рада: мерење, обележавање, сечење, савијање, пресавијање, лепљење, облагање....

Радионица пластичног обликовања:

У радионици за пластично обликовање се производе најразличитији предмети који могу наћи своју примену у свакодневном животу.

Средства за рад: пластелин, глина, глинамол, ДАС маска

Радионица за ликовно изражавање:

У оквиру ове радионице промењују се различите технике ликовног изражавања (темпере, акрилне боје, витраж, уље на платну, колаж...)

У овој радионици израђују се украсни и употребни предмети од природних материјала.

Активности у овој радионици подстичу развој fine моторике и развијају креативност. специфичност ове радионице је што у одређеним етапама рада могу да се ангажују корисници различитог нивоа функционисања.

Програм рада се састоји из тематских целина усклађених са годишњим добрима, календаром празника, субјективним доживљајима као и рад по слободном избору.

Радионица народне радности:

Ткачка радионица (ткање на раму, чворовање).

ЧВОРОВАЊЕ

- таписерија

Средства за рад: рам са ексерима, канап, вуница, крпице, кожице....

Производи: зидне таписерије, украсне јастучнице, подне простирке....

ТКАЊЕ НА РАМУ

садржаји рада: мотање вунуце, припрема ручних рамова за ткањ (сновање основе), провлачење потке, чворовањ вунице.

средства за рад: рам са ексерима, канап, разбојна вуница, крпице, кожице...

III Развој комуникационих вештина

Говор је само једно од средстава које користимо за комуникацију.

Језик представља сложен систем објективних знакова који се користе за интерперсоналну комуникацију, а говор конкретну реализацију тог система.

Развој говора и језика је дуготрајан процес, они су међусловљени и међузависни процеси, развијају се и уче паралелно.

Комуникација је темељ и потпора усвајању језика и развоју говора, нужна је за интелектуални развој, учење и социјализацију.

Говор особе са аутизмом је специфичан. Када особа са аутизмом почне да комуницира, чим се комуникација може донекле успоставити, она то чини на начин који обилује.

- ехолалијом (стереотипно понављање речи или фраза друге особе)
- металалија (стереотипно понављање речи или фраза, где се понављање одвија доста касније, у сасвим новој ситуацији)
- поремећај у изговору
- стереотипним понављањем питања и захтева.

У оквиру овог васпитног подручја важну улогу заузимају психомоторне вежбе које су посебно усмерене на развој опште моторике тела и говорних органа, развој аудитивне и

визуелне перцепције, развој пажње, отклањање артикулационих поремећаја, схватање речи, формирање функционалних реченица....

Циљеви ових активности могу бити:

- отклањање и ублажавање специфичних тешкоћа или поремећаја у једној или више области сензомоторног и психофизичког развоја
- развој моторичких вештина и спретности при кретању
- обнављање искустава о себи, о себи у односу на простори време и у односу на друге.

Различитим едукативним и стимулативним програмима, прилагођеним могућностима детета, може се постићи:

- богаћење речника и развој језичке културе
- оспособљавање корисника за посматрање и праћење појава у природи
- савладавање оријентације у времену и оспособљавање корисника да се служи часовником и календаром
- стицање новог знања о себи и свом окружењу и проширивање раније стеченог знања.

У оквиру овог подручја обрађује се и утврђује елементарно читање и писање као и рачунање

IV. Развој вештина за препознавање и решавање проблема

Основни циљ је усвајање когнитивних вештина које су потребне за учење као што су: пажња, меморија, мишљење, говор и језик.

Ове вештине су веома битне јер омогућавају корисницима да обрађују различите информације, да их анализирају, прате, пореде као и да разумеју узрочно - последичне везе. Развој ових вештина су основ за сва даља учења у животу.

Основни циљ је усвајање што већег броја појмова о квалитету односа између предмета у природи и непосредном окружењу:

- препознавање и именовање предмета (боја, облик, величина)
- процењивање постојаног објекта, утврдити да ли за корисника предмет постоји и онда када је ван његовог видног поља.
- постављање предмета у простору
- кретање предмета (вертикално, хоризонтално, по косини, кружно...) пролажење једног предмета кроз други, стављање једног предмета у други, стављање једног предмета поред другог...

- просторни ред
- спонтана игра предметима различитих облика
- препознавање геометријских облика (круг, квадрат, троугаи, правоугаоник)
- Појам пара (пар ципела, пар рукавица, придруживање)
- кореспонденција „идентичних парова“- стављање сличица на исту такву сличицу
- кореспонденција „калуп - облик" (круг, квадрат, троугао, правоугаоник)
- просторне и временске релације

Задаци овог васпитног подручја:

- Проширивање искуства о себи, друштву и природи која га окружује, стицање основних знања о појавама,
- Подстицање радозналости за предмете, појаве, догађаје, људе и еихова занимања
- Развијање вештина које ће помоћи како да се понаша у различитим ситуацијама
- Развијање - изграђивање општих појмова које се односе на објекат, простор, узрочност.
- Развијање елементарних појмова који се односе на количине, величине, облике, мере, положај у простору и просторне односе два или више објеката.

V. Развијање вештина и знања потребних за живот у заједници

Када су у питању особе са интелектуалним тешкоћама, а посебно са поремећајем из аутистичног спектра стално је присутан проблем изопштености из различитих видова друштвених дешавања.

Оно што је карактеристично за особе у спектру су одступања у социјалној комуникацији и социјалним интеракцијама као и присутност ограничених, понављајућих облика понашања, интереса или активности.

- Социјалне вештине обухватају:
- учење и развијање особина и навика неопходних за групни живот, рад и сарадњу у мањим заједницама;
- развијање свести о себи и вредновање своје личности (развијање сазнања да може бити користан члан друштва);
- усвајање навика учтивог понашања (поздрављање познатих лица свакодневно,

поздрављање непознатих особа - упознавање, дочекивање гостију и посетилаца; примање или давање поклона, комплимената, саучешћа, честитања; разговор телефоном; нуђење или прихватање позива за излазак у шетњу, биоскоп, позориште, на утакмице...) и указивање на учтиве и неучтиве начине изражавања (елиминисање псовки и других непријатних израза);

- емоционално прилагођавање у животним ситуацијама (развијање осећања одговорности за своје поступке, развијање правилног односа према друговима и супротном полу, понашање у веселим ситуацијама, понашање у фрустрационим ситуацијама);
- формирање свести о елементарним нормама друштвено - моралног понашања - схватање зна чења неких моралних помова и односа (испуњавање обећања, одржавање поверења...);
- подстицање социјалне иницијативе (научити их да затраже обавештење од непознатих лица на непознатим местима, да се снађе у ресторану или посластичари приликом наруџбине и плаћања, да зна своје личне податке;
- руовање новцем и куповина (обављање ситне куповине за домаћинство, куповање предмета за личну употребу...).

Социјализација на ужем плану одвија се у самом боравку на практичним примерима и у датим итуацијама. На ширем плану одвија се ван боравка и то на разним местима и у разним ситуацијама: едукативни и рекреативни излети, продајне изложбе, спортска и друга такмичења, учешћа на инклузивним манифестацијама , посете биоскопу, позоришту и другим представама, сналажење у саобраћају - коришћење пешачког прелаза, аутобуса...

На овај начин корисницима се пружа више самопоуздања и сигурности за срећнији и садржајнији живот у заједници.

VI Развој вештина за самозаштиту

Ова област има за циљ усвајање основних животних вештина које ће омогућити већи степен самосталности. самопослуживање се односи на усвајање хигијенских навика, исхрану и бригу о својој одећи и обући.

Усвајање хигијенских навика

- контрола сфинктера, самостална употреба тоалета
- осамостаљивање у коришћењу хигијенског прибора, прању и брисању руку, употреби марамице за нос;
- упознавање са основним појмовима хигијене: прљаво, чисто, мокро, суво; упознавање са општим опасностима (врела вода, ватра, оштар предмет...);

- чешљање косе - самостално и испред огледала.

Исхрана

Самопослуживање за столом: правилно седење за столом, правилна употреба прибора за јело, самостално конзумирање хране, самостална употреба чаше, осамостаљивање у постављању и распремању стола.

Брига о одећи

- навикавање на самостално облачење и свлачење одеће и обуће;
- закопчавање дугмади и рајфешлуса
- самостално одлагање ствари у ормарић;
- сређивање ормарића;

Сви задаци морају бити врло једноставни, јасни и конкретни.

VII Рехабилитационе и терапијске активности

Рехабилитација особа са поремећајима из аутистичног спектра је врло захтевна и комплексан и подразумева поступке који укључују третмане дефектолога, логопеда, психолога и професора физичког васпитања.

Третмани се спроводе у простору који је предвиђен за ту намену (логопедски кабинет, кабинет за индивидуални дефектолошки третман, кабинет за психолога, простор за релаксацију и рекреацију).

Адекватан дефектолошки третман помаже кориснику да ублажи или превазиђе одређени проблем. Развијањем постојећих потенцијала јачају се поједине способности, а адекватним приступом и третманом ублажавају се или превазилазе постојеће препреке.

Логопедски третман подразумева низ интервенција на стимулацију говорно - језичког развоја (рецептивног говора- развој значења речи и експресивног говора - развој речи)и социо емоционалног развоја (заједничка пажња,игра, интересовање за друге).

Психолог примењује психолошке тестове и скале у циљу процене актуелног нивоа функционисања, утврђивање снага и слабости, предлаже терапијске интервенције. Применом психотерапијских техника ради на социо- емоционалном развоју. Овај рад укључује и родитеље, односно целу породицу, као контекст у коме се дете развија.

Стимулација развоја моторике је база за развој осталих вештина и способности. Покрет представља полугу преко које се остварују прве тежње детета ка свету и преко које дете делује на свет. истовремено ти покрети представљају и прву шему искуства о себи у свету и о свету који нас окружује. Покретом се побуђују, понављају и дограђују сензомоторна искуства.

Физичке вежбе помажу да се отпусти вишак енергије и да се повећа усмерена активност и снага, развије фокус и концентрација и успостави опуштеност и добар осећај у телу.

Укључивање у групну физичку активност помаже у развијању доживљаја припадности групи и основних социјалних вештина.

Циљеви рехабилитацијских поступака:

- отклањање или ублажавање специфичних тешкоћа или поремећаја у једној или

воше области сензомоторног и психофизичког развоја,

- развој моторичких вештина и спретности при кретању, координирање покрета,
- обнављање искуства о себи, себи у односу на простор и втеме и у односу на друге,
- богаћење сензомоторичких искустава,
- релаксација.

VIII Организовање пригодних културно - забавних садржаја

Културно - забавни садржаји обухватају следеће активности:

- прославе рођендана корисника, обележавање и прослава значајних датума (Дан установе, Дан особа са аутизмом, 8.март, Нова година, Ускрс....)
- присуствовање уметничким или културним догађајима (биоскопске и позоришне представе, изложбе...)- организовање ликовних радионица у сарадњи са хум.организацијама
- одлазак у шетње, обилазак града и посете историјских знаменитости
- заједничко дружење у објектима угоститељских услуга(кафеи, посластичаре, ресторани...)
- дружење са корисницима других социјалних установа (геронтолошки центар, дневни боравци..)

Кроз заједничку сарадњу са друштвеном заједницом корисници се интегришу и на тај начин они :

- шире знања искуства
- превентивно делује на осећај усамљености и изолованости
- развија осећање пријатности
- утиче на развој позитивних моралних и естетских вредности
- унапређује комуникација, као један од путева активне социјализације

IX Организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника

Циљеви овог подручја рада су:

- правилно коришћење и планирање слободног времена

- побољшање квалитета друштвеног живота
- задовољавање социјалних и емоционалних потреба корисника
- рад на социјализацији.

У оквиру ове области корисницима дајемо прилику да бирају по слободном избору активности као што су:

- одмарање и дружење после ручка уз кафу
- прелиставање илустрованих часописа
- друштвене игре у пару и групи
- гледање културно - забавног и спортског програма
- слушање одабране музике.

Х Рекреативне активности (излети, спортске активности и др.)

У оквиру овог подручја рада, планирају се излети и рекреативни боравци корисника ван места становања, у циљу социјализације и интеграције. Подстичемо одвајање корисника од родитеља, њихово прилагођавање на нову средину или ситуације, групни живот и рад, старање о себи самима, побољшање здравља и позитиван утицај на њихово емоционално стање.

Рекреација обухвата следе активности:

- планирани одласци групе ван простора дневног боравка, са циљем стицања вештина сналажење у простору и природном социјалном окружењу,
- игре у природи, у складу са годишњем добима
- једнодневни излети - учествовање у туристичким активностима (посете историјским местима или природним лепотама)
- вишедневни рекреативни боравак (уз посебан програм рекреативног рада)
- спортске активности: фудбал, пливање, стони-тенис, куглање и др у сардњи са проф. физ. васпитања).

Дипл. дефектолог
Марина Миланов

5.3. ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ДНЕВНИ БОРАВАК

ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ЗА ОДРАСЛЕ СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОЋАМА

Значај дневног боравка за одрасле

Највећи број интелектуално ометених лица борави у породицама, а посебно су угрожене породице које морају да се брину о таквом одраслом члану.

Веома је тешко подизати и васпитавати инвалидна лица зато што: имају специфичне проблеме и потребе, имају ограничене могућности развоја и карактерише их успорен и специфичан развој.

Бројни и наглашени проблеми јављају се након завршене едукације и рехабилитације. Осим тога, родитељи због своје болести и старости не могу да се баве одраслим интелектуално ометеним лицима, нарочито о онима који имају агресивно и деструктивно понашање, па и сексуалне испаде; страхују да им дете после њихове смрти може остати без потребне заштите.

Услуга дневног боравка одраслим корисницима са интелектуалним тешкоћама омогућава да остану у породици и да своје потребе задовоље у средини у којој живе, у свом породичном окружењу и тако избегну друштвену изолацију и смештај у институције.

Уједно им пружа и повољну средину за онај ниво друштвеног живота за који су дорасли, омогућава емоционалну стабилност и штити од прејаких фрустрација. Ту су са особама сличних потреба, осећања и сличних способности и процена реалитета. У исто време се породици (родитељима или старатељима) обезбеђује слободно време за обављање других активности.

Одраслим корисницима наш Центар омогућава дневно збрињавање, исхрану, здравствену заштиту, васпитно-образовни рад, радну окупацију и културно-забавне и рекреативне активности према њиховим способностима и склоностима. Примарни циљ је развијање потенцијала и очување степена стечених навика у оквиру подручја: бриге о себи, моторике, комуникације, социо-емоционалног понашања са циљем подстицања вишег степена самосталности.

Услуга је намењена одраслим лицима од 26 до 65 година старости, са интелектуалним тешкоћама II и III степена подршке (са I степеном подршке један-ако установа располаже капацитетима да одговори потребама корисника).

Степен подршке одређује се на основу:

- целокупног индивидуалног функционисања корисника и врсте потребне помоћи у односу на способност непосредне бриге о себи и учествовање у активностима живота у заједници,
- расположивих капацитета установе да одговори потребама корисника.

На основу процене потреба и степена потребне подршке, стручни радник израђује индивидуални план услуге који садржи: циљеве који се желе постићи пружањем услуге, очекиване исходе, временски оквир у ком се реализује план услуге, рок за поновни преглед индивидуалног плана услуга, имена лица одговорних за реализацију индивидуалног плана услуге.

Радна јединица за одрасла лица са интелектуалним тешкоћама је подељена у 3 групе и броји 42 корисника узраста од 26 до 65 година, 21 мушког и 21 женског пола.

Састав је хетероген у односу на степен ометености:

- 9 са лаком менталном ометеношћу, од тога 1 са вишеструким сметњама, 4 са DOWN syn,
- 25 са умереном менталном ометеношћу, од тога 8 са вишеструким сметњама, 4 са DOWN syn и
- 7 са тешком менталном ометеношћу, од тога 2 са вишеструким сметњама.

По одређеном степену подршке:

- 4 корисника са I степеном подршке један-установа располаже капацитетима да одговори потребама корисника,
- 13 корисника са II степеном подршке и
- 25 корисника са III степеном подршке.

Као пропратне сметње јављају се: хемипарезе, епидемиологија, ослабљен слух, страбизам и поремећај рефракције, хипертензија, говорне сметње, промене у понашању (психозе, анксиозност, агресија и аутоагресија) и већина је под терапијом.

Породична ситуација:

- у непотпуној породици (родитељи разведени) живи 6-оро корисника, а
 - с обзиром на њихове године не чуди да је 8-оро без једног, а 8-оро без оба родитеља (неко од родбине је старатељ),
- па зато они дневни боравак доживљавају и као свој други дом.

Програмске активности

Активности услуге дневног борава реализују се кроз групни и индивидуални рад-у складу са сврхом услуге, карактеристикама корисничке групе, капацитетима корисника, индивидуалним планом, у складу са проценом потреба корисника и обухватају:

- I. Подршку у изградњи и одржавању позитивних односа са одраслима и децом;**
- II. Организовање радно-окупационих активности, односно едукативних активности, које подстичу развој нових знања и вештина;**
- III. Развој комуникационих вештина;**
- IV. Развој вештина за препознавање и решавање проблема;**
- V. Развој вештина и знања потребних за живот у заједници;**
- VI. Развој вештина за самозаштиту;**
- VII. Рехабилитационе и терапијске активности;**
- VIII. Организовање пригодних културно-забавних садржаја у оквиру дневног борава, односно омогућавање корисницима да присуствују активностима у заједници;**
- IX. Организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника;**
- X. Рекреативне активности (излети, спортске активности и др).**

I. Подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са одраслима и децом;

Подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са децом и одраслима има за циљ социјализацију и интеграцију корисника.

Социјализација особа са интелектуалним тешкоћама у развоју има својих специфичности који се односе на врсту и степен подршке. Она се остварује у условима заједничког живљења и међусобне интеракције са другим корисницима и стручним радницима, стручним сарадницима и сарадницима.

Степен социјализације зависи од степена подршке, могућности развоја психичких функција, резултата рехабилитационих мера, стимулације и заинтересованости средине (породице, Центра, радне средине).

Социјализација у *радној јединици дневног борава* за одрасла лица са интелектуалним тешкоћама подразумева прогресивно смањивање нагонских и других егоистичких тенденција, њихово социјално оплемењивање као и развијање способности за прилагођавање у друштву. Представља процес учења правила и обичаја неког друштва и тесно је повезана са васпитањем.

Задаци социјализације се базирају на развијању:

- Самосталности;
- Унутрашње контроле;
- Позитивне слике о себи;
- Особина и навика неопходних за групни живот;
- Елементарне дисциплине и одговорности;
- Елементарних навика културног понашања;
- Радозналости и стваралаштва.

II. Организовање радно – окупационих активности, односно едукативних активности, које подстичу развој нових знања и вештина;

Радна окупација има васпитну вредност, јер са разним подстицајима развијају радне навике, љубав према раду, истрајност, одговорност, знање, умешност и вештина за обављање једноставних радњи. Кроз ове активности се развија моторика, побољшава координација покрета, увежбавањем појединих операција ствара се сазнање и искуство које доприноси развоју мишљења. Дакле, радна окупација благотворно делује на целокупни психофизички статус и понашање корисника, а све то доприноси бржој социјалној интеграцији. Квалитет и квантитет рада није примарни циљ, он је само резултат свеукупног развоја наших корисника. Као и свака мануелна активност, тај рад мора бити усмерен, индивидуално дозиран и планиран.

Примарни циљ радне терапије је позитиван утицај на све аспекте личности корисника и њихових социјалних односа са средином у којој живе. Радна терапија подразумева скуп психо-физичких активности које се спроводе на основу способности и интересовања корисника.

Циљ радне терапије је подизање нивоа самосталности корисника, стимулацију креативног изражавања, усвајање нових вештина и квалитетна организација времена корисника унутар Центра као и ван њега. Овакав вид терапије подстиче и мотивише кориснике да искажу своју креативност, а самим тим емоционално и социјално задовоље своје потребе. Активности које се спроводе делују позитивно на усвајање и унапређење менталног, интелектуалног и психо-физичког стања корисника.

Радни терапеут врши индивидуалну процену корисника кроз одређену врсту интервјуа и задатака. Радна терапија се изводи кроз одређене секције и радионице.

У оквиру радне окупације организују се следеће **секције**:

-Драмско-литерарна секција – у оквиру ове секције корисници раде на меморисању и интерпретирању научених текстова, рецитације, краће драмске текстове, правилно и изражајно читање и писање литаралних састава.

Ове активности позитивно утичу на побољшање опсега краткорочног и дугорочног памћења на квалитетнијем и правилнијем вербалном изражавању, односно побољшавању графо-моторичких способности.

-Ликовна секција је усмерена ка развијању способности и интересовања корисника да разним ликовним средствима и техникама спонтано изражава оно што зна, жели или осећа у свету који га окружује.

-Музичка секција је усмерена ка развијању интересовања, способности и вештина у области елементарног музичког и ритмичког изражавања, а реализује се кроз разноврсни програм слушања музике, индивидуалног или групног певања. Поред ових реализује се и учење једноставних игара и народних кола уз музику што за циљ има оплемењивање музичког доживљаја деце, младих и одраслих лица са интелектуалним тешкоћама у њиховом раду или рекреацији.

У оквиру радне окупације организују се следеће **радионице**:

Радионица народне радиности у оквиру које ради ткачка радионица (чворовање, ткање на раму и ткање на разбоју), кројачка радионица и радионица веза.

ЧВОРОВАЊЕ:

-таписерија по шеми

Средства за рад: рам са ексерима, канап, вуница, крпице, кожице...

Производи: зидне таписерије, украсне јастучнице, подне простирке.

-иглом и концем

Средства за рад: четвороугаони и шестоугаони ам са ексерима, тања вуница, памучни конач, игле.

Производи: једнобојни и двобојни подметрачи за столице и украсне јастучнице.

ТКАЊЕ НА РАМУ

Садржаји рада: мотање вунице, припрема ручних рамова за ткање (сновање основе), провлачење потке, чворовање вуницом (по шеми);

Средства за рад: рам са ексерима, канап, разнобојна вуница, крпице, кожице пластичне кесе;

Производи: подметачи, тканице, торбице, зидне таписерије...

ТКАЊЕ НА РАЗБОЈУ (израда текстила ручним ткањем)

Садржаји рада: припрема материјала за ткање (мотање вунице на клупко, чунак, сноваљку), сновање разбоја, обука у ткању разним техникама (преплетаци: платно, рипс, кепер), завршна обрада тканог производа, чишћење разбоја и радног места;

Средства за рад: разбој, сноваљка, чунак, вуница, памучни конач и траке;

Производи: крпице, шал, пончо, миље...

КРОЈЕЊЕ И ШИВЕЊЕ:

сечење маказама по мери и по линији, уситњавање. превежбе и вежбе са иглом на разним материјалима, фирцање и спајање.

ВЕЗ: пуним, петљастим, гобленским и бодом оплетуше.

Средства за рад: панама, плиш, чоја, платно, вуница, ламирани и др. конач, папир, картон, разне врсте игала;

Производи: столњаци, подметачи, јастучнице, зидне слике, вежене честитке.

Радионица филца (за израду предмета од чешљане вуне), која развија креативност, истрајност и посвећеност у раду, а доприноси очувању традиционалних вредности.

Средства за рад: вуна, специјалне игле за суво филцовање, тврди сунђер, сапун, вода, пластична подлога за рад, електрични бокал за воду.

Производи: честитке, тродимензионални украси, предмети употребне вредности

Радионица за ликовно изражавање у оквиру које се примењују различите врсте ликовних техника (витраж, уље на платну, колаж, бојење таканине...) У овој радионици се реализују различити програми уз примену широког спектра ликовних техника:

- цртеж-обичном оловком,
- бојење- дрвеним, воштаним, акварел и уљаним бојама, као и бојама за свилу и стакло,
- колаж,
- мозаик,
- израда украсних и употребних предмета од природног материјала.

Специфичност радионице је израда цртежа, зидних слика (уље на платну, витраж), уникатних ешарпи и уметнина од предмета и плодова из флоре. Ове активности подстичу фину моторику и развијају креативност. Ангажују се корисници различитог нивоа функционисања.

Програм рада састоји се из тематских целина усклађених са годишњим добрима, календаром празника и субјективним доживљајима, као и рад по слободном избору.

Радионица папирнате галантерије која производи украсне кутије, кесе за флаше, честитке (декупаж, колаж, квилинг и техника веза), мапе за рачуне, украсне корпице..

Садржаји рада: мерење, обележавање, сечење, савијање (на пола, у спиралу и у виду хармонике), спајање рупица иглом и концем, зумбање картона, облагање картона папиром у боји, лепљење, укоричавање, постављање ручки;

Средства за рад: папир у боји, картон, украсно платно, селотејп, лепак, конац (glicer), траке за ручке, калуп за папирне кесе, шило, зумба, игла за вез;

Производи: украсне кесе за флаше идр., мапе за рачуне, украсне корпице, честитке и зидне слике техникама колажа, квилинга и веза идр.

Радионица пластичног обликовања у којој се производе најразличитији предмети који могу наћи своју примену у свакодневном животу.

Средства за рад: пластелин, глина, глинамол, ДАС маса,

Еколошка радионица (повољно утиче на: физичко стање и телесно функционисање, когнитивно функционисање, емоционално стање и социјално функционисање)

Активности се односе на одржавање и декорација радних просторија, баштовански радови: одржавање травњака, живе ограде, цвећа...

Средства за рад: вода, наменски производи за одржавање простора, земља, баштенски алат (маказе за резивање, косилица, лопата, грабуља, мотика, ашов, метле, колица).

Кулинарска радионица (где се особама са сметњама у развоју омогућава да на лак и занимљив начин савладају свакодневне животне вештине).

Особе са интелектуалним тешкоћама су презаштићене у породици-родитељи или немају довољно времена, или се плаше да их ангажују у кухињским пословима.

Самим тим њихова интеграција у природно окружење је отежана, околина их тешко прихвата, многи родитељи се стиде своје деце.

Постоје многе активности које се могу радити у кухињи са овом популацијом, а које могу бити изузетно стимулативне за њихов развој.

У кулинарској радионици омогућава да на лак и занимљив начин савладају свакодневне животне вештине.

Кулинарска радионица се одвија у наменски одређеном простору и опремљена је потребним апаратима за припрему топлих напитака, салата и једноставних колача итд.

Наведени облици рада биће заступљени и у раду са аутистичном децом, али је неопходна примена посебних облика, метода и принципа рада, који произилазе из специфичности аутистичне популације.

III. Развој комуникационих вештина

Комуникација је темељ и потпора усвајању језика и развоју говора, нужна је за интелектуални развој, учење и социјализацију, а говор је самоједно од средстава које користимо за комуникацију. Већина наших корисника има поремећај говора и језика.

Код ових особа пажња је дифузна и краткотрајна, памћење је изразито механичко, речник недовољно развијен и оскудан, социјална зрелост знатно умањена, тешко се сналазе у новим ситуацијама, па су неопходна дужа и честа понављања, показивања и упућивања.

Кроз развој комуникационих вештина поставили смо следеће циљеве и задатке:

- Оспособити кориснике за разумевање говора других и за правилније, јасније и лепше усмено и писано изражавање;
- Омогућити разумевање појмова на нивоу искуства, због успешнијег успостављања веза са друштвеном средином;
- Остварити највиши ниво социјализације у оквиру њима доступних говорних и језичких могућности;
- Развијати говоре сложеније стереотипне целине, које имају вредност комуникације, опажања и остваривања елементарних социјалних навика;
- У завршној фази развијати писани говор, који се реално своди на сасвим кратке устаљене облике речника битног за елементарно сналажење у социјалној средини;
- Спречити продубљивање поремећаја говора и језика, омогућавањем развоја истих у оквиру потенцијала са којим располаже сваки корисника;
- Доприносити корекцији говорних сметњи, чиме се логопедски рад употпуњује, с обзиром да се у оквиру активности развоја и говора, наведени јавља само као принцип рада;

- Уводити кориснике у разумевање писаних текстова, филмова, позоришних представа, радио и тв програма.

У оквиру овог васпитног подручја обрађује се и утврђује елементарно читање и писање, рачунање, познавање појмова квалитета и природне и друштвене средине, све у корелацији са програмом социјалног развоја и радом на компјутеру.

Основни циљ подразумева схватање говора, запамћивање речи и језичке структуре и формирање унутрашњег говора и језичког мишљења. Други циљ је развој говора који служи комуникацији на социјалном плану (спроводе га васпитачи путем разних вежби и слободног говорног изражавања, у корелацији са осталим подручјима).

У том смислу треба их уводити и у разумевање писаних текстова (да прочита и схвати смисао најчешћих опомена, наредби, забрана и др. обавештења и да се понаша у складу са тим информацијама).

Визуелно и акустичко опажање: посматрање позоришних представа, краћих филмова и др РТВ емисија; Вежбе употребе разних језичких облика: именице, заменице, придеви, глаголска времена;

Усмено изражавање: разговарање са одраслом особом, другим дететом, или групом особа (изражавање својих потреба и идеја, вођење разговора...), употреба телефона и вођење разговора, опис предмета, појава и догађаја, меморисање песмица, читање и препричавање, разумевање писаних информација;

Писано изражавање: преписивање, писање по диктату, писање писама и адресирање; Поуке о језику: употреба великог слова и знакова интерпункције; Слободне активности: учешће у пригодним приредбама и прославама, драмске и рецитаторске активности, квиз игре, игре „покажи шта знаш“...

IV. Развој вештина за препознавање и решавање проблема;

Основни циљ је усвајање когнитивних вештина које су потребне за учење као што су: пажња, меморија, мишљење, говор и језик. Ове вештине су веома битне јер омогућавају корисницима да обрађују различите информације, да их анализирају, прате, пореде, као и да разумеју узрочно - последичне везе. Развој ових вештина су основ за сва даља учења у животу.

Адекватном стимулацијом и тренингом треба подстицати когнитивни потенцијал како би се развијале способности које доприносе богаћењу искуства, бољем опажању, схватању основних појмова количина, величина, облика, и бољем сналажењу.

Основни циљ је усвајање што већег броја појмова о квалитету односа између предмета у природи и непосредном окружењу:

- Препознавање и именовање предмета (боја, облик, величина)
- Процењивање постојаног објекта, утврдити да ли за корисника предмет постоји и онда када је ван његовог видног поља
- Постављање предмета у простору
- Кретање предмета (вертикално, хоризонтално, по косини, кружно кретање, кретање помоћу подлоге...)

- Пролажење предмета кроз други предмет, стављање једног предмета у други предмет, стављање једног предмета поред другог и испод другог,
- Просторни ред,
- Спонтана игра предметима различитих облика
- Препознавање геометријских облика (круг, квадрат, правоугаоник, троугао),
- Постављање предмета - хоризонтални и вертикални низови,
- Појам пара (пар ципела, рукавица, придруживање),
- Постојаност предмета (мотивисати корисника да трага за предметом који скривамо),
- Кореспонденција „идентичних парова“ – стављање сличица на исту такву сличицу,
- Кореспонденција „калуп – облик“ (круг, троугао, правоугаоник, квадрат),
- Просторне и временске релације,

Задаци:

Проширивање искуства о себи, друштву и природи која га окружује, стицање основних знања о појавама,

Подстицање радозналости за предмете, појаве, догађаје, људе и њихова занимања,

Развијање вештина које ће помоћи како да се понаша у различитим ситуацијама,

Развијати вештине игре (дељење играчака, чекање на ред у игри),

Развијање вештине решавања проблема (решавање сукоба или доношење одлука у одређеној ситуацији),

Развијање – изграђивање општих појмова који се односе на објекат, простор, узрочност,

Развијање елементарних појмова који се односе на количине, величине, облике, мере, положај у простору и просторне односе два или више објеката,

Развијање елементарног речника математичко – логичких појмова повезаних са сналажењем корисника у простору и времену, за квантитативне и квалитативне односе, облике.

V. Развој вештина и знања потребних за живот у заједници

Када су у питању особе са интелектуалним потешкоћама стално је присутан проблем изопштености из различитих видова друштвених дешавања.

Социјализација је сложени процес изградње личности, што подразумева прогресивно смањивање нагонских и других егоистичких тенденција, њихово социјално оплемењивање, као и развијање способности за прилагођавање друштву. Представља процес учења правила и обичаја неког друштва и тесно је повезан са васпитањем.

Социјалне вештине омогућавају интеракцију и комуникацију са другим људима у датом социјалном окружењу.

Социјалне вештине обухватају:

-учење и развијање особина и навика неопходних за групни живот, рад и сарадњу у мањим заједницама (вештине комуницирања, склапање и неговање пријатељства, осећај солидарности);

-развијање свести о себи и вредновање своје личности (развијање сазнања да може бити користан члан друштва);

-усвајање навика учтивог понашања (поздрављање познатих лица свакодневно, поздрављање непознатих особа-упознавање, дочекивање гостију и посетилаца; примање или давање поклона, комплимената, саучешћа, честитања; разговор телефоном; нуђење или прихватање позива за излазак у шетњу, биоскоп, позориште, на утакмце...) и указивање на учтиве и неучтиве начине изражавања (елиминисање псовки и других непристројних израза);

-емоционално прилагођавање у животним ситуацијама (развијање осећања одговорности за своје поступке, развијање правилног односа према друговима и супротном полу, понашање у веселим ситуацијама, понашање и реаговање у фрустрационим ситуацијама);

-формирање свести о елементарним нормама друштвено-моралног понашања-схватање значења неких моралних појмова и односа (испуњавање обећања, одржавање поверења, чување тајни идр.), елиминисање непристојног понашања у разним ситуацијама (оговарање, непристојна радозналост, бучно понашање, плјување на јавном месту, млатарање рукама и сл.), спремност да се одигра улога посредника код вршњака или млађих, који су у свађи или препирци, спремност и способност да се у адекватним ситуацијама упуту критика, прекор или осуда, због понашања у оправданим случајевима или ситуацијама;

-подстицање социјалне иницијативе (научити их да затраже обавештење од непознатих лица на непознатим местима, да се снађе у ресторану или посластричари приликом наруџбине и плаћања, да зна да се обрати полицајцу ако се изгуби, или ако му је потребна помоћ, да зна своје личне податке и да их да надлежнима, ако је описмењен да зна да адресира писмо);

-руковање новцем и куповина (располагање наградом или џепарцем, обављање ситне куповине за потребе домаћинства, куповање предмета за личну употребу, упознавање са поштанским услугама).

Социјализација на ужем плану одвија се у самом боравку на практичним примерима и у датим ситуацијама. На ширем плану одвија се ван боравка и то на разним местима и у разним ситуацијама: едукативни и рекреативни излети, продајне изложбе, спортска и друга такмичења, учешће на инклузивним манифестацијама, посете биоскопу, позоришту и другим представама, сналажење у саобраћају-коришћење пешачког прелаза, аутобуса ...

На овај начин корисницима се пружа више самопоуздања и сигурности за срећнији и садржајнији живот у заједници.

VI. Развој вештина за самозаштиту

Ова област рада је у раду са најмлађом популацијом примарна, јер за циљ има усвајање и развијање основних животних вештина, који ће им омогућити већи степен самосталности, а самим тим и социјалне инклузије.

Задаци у овој области, за одрасле кориснике, су развијање вештина, радних навика, оспособљавање за поједине корисне послове који могу бити на нивоу извесне професионалне одговорности, старање о менталном здрављу, умешности, бризи о себи као методу социјализације, очување вештина самопослуживања.

Сви послови и задаци морају бити врло једноставни, јасни и конкретни.

У свакој активности и увежбавању вештина, са децом, младима и одраслим корисницима посебно се наглашава сфера безбедности у смислу:

- развијање навика културног понашања, навикавање деце и младих на заједнички рад са вршњацима и учешће у групним активностима,
- основна упутства за безбедно кретање улицом,
- правилног коришћења оштрих предмета – есцајг и
- самостално коришћење електричних уређаја;

VII. Рехабилитационе и терапијске активности;

Рехабилитација особа са интелектуалним тешкоћама је врло захтевна и комплексна и подразумева поступке који укључују третмане дефектолога, логопеда, психолога и професора физичког васпитања.

Третмани дефектолога, логопеда, психолога и професора физичког васпитања спроводе се у простору који је предвиђен за ту намену (логопедски кабинет, кабинет за

индивидуални дефектолошки третман, кабинет за психолога, простор за релаксацију и рекреацију).

Адекватан дефектолошки третман помаже детету да ублажи или превазиђе одређени проблем. Развијањем постојећих потенцијала јачају се поједине способности, а адекватним приступом и третманом ублажавају или превазилазе постојеће препреке.

Логопедски третман подразумева низ интервенција на стимулацију говорно-језилког развоја (рецептивног говора - развој значења речи и експресивног говора - развој речи) и социо емоционалног развоја (заједничка пажња, игра, интересовање за друге),

Психолог примењује психолошке тестове и скале у циљу процене актуелног нивоа функционисања, утврђивање снага и слабости, предлаже терапијске интервенције. Применом психотерапијских техника ради на социо - емоционалном развоју. Овај рад укључују и родитеље, односно целу породицу, као контекст у коме се дете развија.

Стимулација развоја моторике је база за развој осталих вештина и способности.

Покрет представља полугу преко које се остварују прве тежњедетета ка свету и преко које дете делује на свет. Истовремено ти покрети представљају и прву шему искуства о себи у свету и о свету који нас окружује. Покретом се побуђују, понављају и дограђују сензомоторна искуства.

Физичке вежбе помажу да се отпусти вишак енергије и да се повећа усмерена активност и снага, развије фокус и концентracија, и успостави опуштеност и добар осећај у телу.

Укључивање у групну физичку активност помаже у развијању доживљаја припадности групи и основних социјалних вештина.

Све рехабилитационе и терапеутске услуге се пружају или организују на начин дефинисан у индивидуалном плану услуга. Оне се организују и кроз групне и образовне, рекреативне и радне активности укључује и према слободном избору.

Циљеви рехабилитацијских поступака:

- отклањање или ублажавање специфичних тешкоћа или поремећаја у једној или више области сензомоторног и психофизичког развоја,
- развој моторичких вештина и спретности при кретању, координирање покрета,
- обнављање искуства о себи, себи и односу на простор и време и у односу на друге,
- богаћење сензомоторичких искустава,
- релаксација.

VIII. Организовање пригодних културно – забавних садржаја

Културно – забавни садржаји обухватају следеће активности:

- прославе рођендана корисника, обележавање и прослава значајних датума (Дан установе, Дан инвалида, 8.март, Нова година...);
- присуствовање уметничким или културним догађајима (бископске и позоришне представе, изложбе...),
- организовање ликовних радионица-у сарадњи са хуманитарним организацијама,
- одлазак у шетње, обилазак града и посете историјских знаменитости (парк Бубањ, Тврђава, Чаир...);
- заједничко дружење у објектима угоститељских услуга (кафеи, посластичаре, ресторани...);
- дружење са корисницима других социјалих установа (геронтолошки центар, дневни боровци, инвалидска удружења ...);
- посета и учествовање на изложбама ручних радова,
- организовање хуманитарних, аукцијских и продајних изложби.

Кроз заједничку сарадњу са друштвеном заједницом корисници се интегришу и стичу здравије релације у друштву.Тиме се код корисника:

- шире знања и искуства и подстиче мотивација,
- превентивно делује на развој осећања усамљености и изолованости,
- развија осећање пријатности, задовољства и личне вредности,
- задовољавају потребе за сигурношћу, прихватањем, самопоштовањем,
- развија способност да се прихвати и поднесе повремену неуспех,
- отклањају елементарне тензије,
- утиче на развој позитивних моралних и естетских вредности,
- унапређује комуникација, као један од путева активне социјализације.

IX. Организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника;

Циљеви овог подручја рада:

- правилно коришћење и планирање слободног времена,
- побољшање квалитета друштвеног живота,
- задовољавање социјалних и емоционалних потреба корисника,
- рад на социјализацији.

У овом подручју рада корисницима дајемо прилику за активности по слободном избору, као што су:

- одмарање и дружење после ручка уз кафу,
- прелиставање илустрованих и др. часописа,
- друштвене игре у пару и групи,
- бављење хобијем,
- уређење и декорација радних просторија и хола,
- гледање културно-забавног и спортског ТВ програма,
- слушања одабране музике
- изражавање кроз покрет (плес).

Х. Рекреативне активности (излети, спортске активности и др).

Део активности поклапа се поклапа са програмом физичких активности, које спроводи професор физичког васпитања, у сали за физичко и справама на отвореном.

Рекреација обухвата следеће активности:

- планирани одласци групе ван простора дневног боравка, са циљем стицања вештина сналажења у простору и природном социјалном окружењу,
- игре у природи, у складу са годишњим добрима,
- једнодневни излети-учествовање у туристичким активностима (посете историјским местима или природним лепотама),
- вишедневни рекреативни боравак ван места становања у циљу социјализације и интеграције наших корисника. (Подстичемо одвајање корисника од родитеља, њихово прилагођавање на нову средину или ситуације, групни живот и рад, старање о себи самима, побољшање здравља и позитиван утицај на њихово емоционално стање).
- спортске активности: фудбал, кошарка, пливање, стони-тенис, куглање и др. (у сарадњи са проф. физ. васпитања),
- друго (зависно од индивидуалних потреба корисника и постојећих ресурса у окружењу).

Дипл. дефектолог
Маријола Манчев

5.4. ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ПСИХОЛОГА

Психолог на нивоу организационе јединице Дневни боравак учествује у спровођењу дневних активности заједно са корисницима, родитељима или старатељима корисника и стручним лицима установе.

Кроз индивидуални и групни рад са корисницима примењују се одговарајуће технике и методе ради процене степена очуваности психофичких способности, како би капацитети сваког корисника били препознати и у потпуности искоришћени.

Врши се процена интелектуалних способности, способности за усвајање и стицање знања, способности за стицање вештина, особина личности, мотивације, социјалне и емоционалне зрелости.

Рад је континуиран и базира постигнутим развојним стадијумима.

Поље рада психолога обухвата следеће области:

Учествовање у пријему корисника

Учествовање у пријему корисника подразумева следеће активности:

- преглед документације за пријем корисника у установу заједно са осталим члановима комисије
- одржавање комисије за пријем
- вођење интервјуа и узимање анамнестичких података од родитеља или старатеља
- праћење целокупног понашање корисника кроз индивидуални и групни рад у току наредна три месеца
- доношење одлуке о пријему корисника уз сагласност свих чланова комисије

Индивидуални рад са корисницима

Индивидуални рад са корисницима зависи од врсте и степена ометености као и од очуваних способности сваког појединачног корисника.

У обзир се узима следеће:

- календарски и ментални узраста корисника
- степен очуваности психичких функција
- постојећи, а неискоришћени потенцијали за развој личности
- тренутно психичко стање корисника
- тренутна мотивација корисника.

Спроводе се следеће вежбе, технике и методе:

- **вежбе за развој психомоторике:**

Ове вежбе развијају способности опажања и сналажења у околини, развијају моторику, моторичке вештине, развијају координацију и подстичу развој говора, когнитивних и других интелектуалних способности. Овде спадају следеће вежбе: вежбе упознавања делова тела и телесне целовитости, вежбе за развој опажаја, вежбе моторичке и визуо-моторне координације.

Затим следе и следеће: вежбе упознавања делова тела и телесне целовитости, вежбе за развој опажаја, вежбе моторичке и визуо-моторне координације.

- **вежбе за подстицање развоја говора и језика:**

Ове вежбе оспособљавају кориснике да слушају и разумеју говор других, развијају активни и пасивни речник, подстичу когнитивни развој

Овде спадају следеће вежбе: вежбе визуелне и акустичке пажње-вежбе препознавања, вежбе именовања речи, показивања и именовања конкретних предмета

- **ВИТИ**

- **Л.А.П. скала**

- **ТНР- тест недовршених реченица**

- **ТЕП- тест его перцепције**

- **Равенове прогресивне матрице (црно-беле и у боји)**

- **цртеж људске фигуре (Маховер техника)**

- **цртеж (слободне и задате теме)**

Израда документације

Задатак психолога је свакодневно вођење индивидуалног дневника рада, израда месечних и кварталних извештаја и израда годишњег плана рада. Такође психолог мора да у писменој форми да своје мишљење и налаз о сваком појединачном кориснику. При томе користи: биографске податке, податке добијене од родитеља или старатеља корисника, податке које је добио од васпитача групе и податке које је добио на основу тестирања корисника. Вођење документације је потребно и да би се могла извршити евалуација података добијена у различитим временским интервалима а све са циљем доношења закључака о променама (напредовањима или назадовањима) на пољу психофизичких способности и функција.

Сарадња са стручним лицима у установи

Ова сарадња подразумева следеће:

Заједничко праћење корисника од стране тима стручњака (дефектолога, психолога, васпитача, мед.сестара, лекара, проф.физичке културе).

Акценат овог тимског рада је на адаптацији корисника на групу, друге кориснике, васпитаче и режим рада унутар групе а све у циљу постизања што боље групне динамике сваке појединачне групе.

Дипл. психолог Споменка Радојевић

5.5. ПСИХОСОЦИЈАЛНА ПОДРШКА КРОЗ САВЕТОВАЛИШТЕ ЗА ПОРОДИЦУ

У Организационој јединици Дневни боравак као посебна услуга јесте саветовалиште за кориснике и чланове њихове породице.

Веома је важно препознати потребу корисника и родитељаи на тај начин организовати подршкукоја је кључна за добробит и функционисање целе породице. Правовременом применом саветодавног рада може се помоћи породици у нашем случају родитељима да адекватно сагледају своје животне потешкоће још у раној фази, што нам обезбеђује благовремено коришћење позитивних и очуваних потенцијала корисника. Кроз помоћ родитељима да се они сами боље осећају, ми стварамо предуслове да они буду добри родитељи својој деци.

Подршка породици подстиче позитивну интеракцију између родитеља, а родитељи позитивније опажају функционисање свог детета.

Важно је у раду са породицом да процена потреба породице мора уважити особеноти појединачних родитеља и особености породице, јер из те процене можемо доћи до закључка који су ресурси доступни породици који би помогли у решавању и превазилажењу проблема.

План и програм рада у саветовалишту се организује и реализује на основу потреба и могућности како корисника тако и њихових родитеља/старатеља. Проблеми у функционисању родитеља и детета које има потешкоћа у развоју се стално допуњују са појавом нових догађаја.

Циљеви саветодавног рада усклађије се са свакодневним потребама појединца и породице, сходно томе рад психолога обухвата следеће области:

I Рад са корисницима

- Учешће у процени усвојених знања и вештина
- Рад у случају асоцијалних понашања и подстицање социјално прихватљивих образаца понашања
- Опсервација корисника у групи (понашање корисника)
- Рад са корисницима индивидуално и у групи зависно од њиховог психо-физичког стања (степен подршке)
- Разне игре са корисницима (друштвене, дидактичке)
- Подстицати дружење са другим корисницима
- Разговор са корисницима лакше ометености о осећањима, породици, окружењу у циљу подстицања позитивних стимулуса и надограђивању емотивног стања

II Саветодавни рад са родитељима у циљу:

- Обезбеђивање емотивне и социјалне подршке породици, подстицање и охрабривање родитеља да наставе у учествовању решавања тенутних ситуација
- Оснаживања родитеља за успешнију адаптацију на сметње детета – суочавања са проблемом
- Подршке родитељима у бризи за себе и своје потребе
- Помоћи у проналажењу властитих система подршке, ресурси који су доступни породици
- Процене родитељских снага
- Побољшања односа родитељ-дете
- Помоћи при доношењу одлуке у најбољем интересу детета
- Помоћ у побољшању социјалне функционалности, побољшање друштвеног живота колико то могућности дозвољавају
- Усмеравање родитеља ка проналажењу и неговању пријатних садржаја са дететом и међу члановима породице
- Обавештавање родитеља о стању њиховог детета (о напретку или назадовању)
- У случају назадовања се доносе одлуке шта преузети поводом тога и како помоћи детету, препорука одлазак психијатру

Рад са родитељима се обавља у саветовалишту на позив психолога ако исти процени да је то потребно или на захтев родитеља када се сами обрете за помоћ и подршку.

При првом сусрету се ради интервју са родитељима ради узимања анамнестичких података који су потребни за даљи рад. Упућивање родитеља нових корисника о услугама Центра, о плану и програму рада Центра.

IV Сарадња са стручним лицима установе

Сарадња са стручним лицима је јако важна у раду са корисницима Установе и њиховим породицама зато што се може стећи увид у комплетно стање корисника и њихових породица.

Размена информација и стручно сагледавање стручних радника доприноси побољшању у раду са корисницима (њихове могућности, интересовања, опажање, понашање, вербално изражавање итд.).

Сарадња је неопходна у превазилажењу и решавању проблема који настају у групи.

V Сарадња са стручним лицима других установа (социјалних, здравствених, образовних)

Ради се на побољшању међуинституционалне сарадње на нивоу локалне заједнице, ради унапређења квалитета живота наших корисника и њихових породица.

Међусобна размена информација и заједничких циљева за добробит породица.

У плану омогућавање кућне посете и рад са породицама и код куће због:

- Сагледавања понашања у кући
- Психо-социјалне подршке
- Саветодавни рад
- Побољшању односа психолога (терапеута) са родитељима
- Долазак до нових сазнања која би унапредила квалитет целокупне породице

Дипл. психолог Горица Цветковић

5.6. ПЛАН РАДА ЛОГОПЕДА

Задаци у раду логопеда су:

- Превенција говорнојезичких поремећаја
- Стимулација говорно језичког развоја када је он испод нивоа и стандарда за одговарајући узраст детета
- Корекција постојећих говорно језичких поремећаја (дисфазија, муцање, дислалија...)
- Корекција поремећаја читања и писања

Улога логопеда је да процењује говорно-језички статус,односно да врши процену рецептивног и експресивног говора. Поред тога логопед процењује артикулацију као и статус говорних органа коју учествују у говору.

Узроци говорних поремећаја могу бити:

- Физиолошке природе - малформације говорних органа, органска оштећења ЦНС-а, неадекватна акустичка перцепција, недостаци у каналисању и обради експресивног говора.
- Психосоцијалне природе – социјални услови живота, недовољни и неадекватни говорни подстицаји, двојезичност, психолошки проблеми.

Рад на говорно језичким структурама (нивоима) првенствено зависи од говорно језичког статуса на коме се деца налазе, а добија се путем детаљне анализе података преко интервјуа са родитељима, дефектолошком опсервацијом детета у игри као и у специфичним изазовним ситуацијама, проценом (тестирањем) корисника, анализом и консултовањем налаза других стручњака.

Неки од видова рада су:

- Рад на развоју аудитивне перцепције (аудитивне пажње и меморије)
- Развоју оралне праксије
- Развоју графомоторних способности
- Рад на формирању и/или корекцији гласова и њиховој фонемској дискриминацији
- Рад на богаћењу речника
- Рад на развоју значења речи
- Богаћењу и проширивању реченице
- Формирању сложених граматичких категорија
- Доградњи језичких структура
- Рад на визуелној перцепцији
- Рад на развоју почетне анализе и синтезе гласова

- Рад на подизању система мотивације за социјалном интеракцијом.

Деца са језичким поремећајима имају тешкоћа и у интелектуалном развоју јер немају могућност да преко апстрактних појмова садржаних у језику развијају когнитивне потенцијале. Такође, ограничено је усвајање знања, јер се не користи говор – основно сазнајно средство путем кога се стичу нова знања.

Код деце са говорно језичком патологијом се као секундарна последица јављају поремећаји читања, писања, а често и проблеми у рачунању. Карактеристике деце са говорним поремећајима.

Општи развој деце са говорним поремећајима условљен је врстом и степеном говорне патологије, старосним узрастом детета и условима средине у којој се дете развија.

Деца са језичким сметњама нас сллушају али као да нас не чују, па се начин обраћања мора прилагодити вишеструко:

- Значајно поједноставити начин обраћања детету у виду једноставних и јасних налога
- Треба успоставити директан контакт очима са дететом док му се обраћате
- Додатно скренути пажњу детету уз помоћ усмереног говора при обраћању (можете имати микрофон играчку), како бисте још више подстакли дете да се оглашава. Када чује свој глас брже ће стећи тзв. слушну повратну спрегу и доћи ће до бржег дозревања говорних центара у мозданом кори.
- Говорити им веселим тоном, можете им и певушити; остварити емотивни однос и не заборавити да је темељ сваке добре стимулације дечија заинтересованост.
- Певати им познате песме, и после извесног броја понављања те песмице, на крају прескочити последњу реч или фразу и сачекати да ли ће дете предвидети крај и изговорити тражену реч или фразу. На пример: када играте неку игру у којој користите исте речи, наглашавајте последњу реч, тако да дете зна да је она важна, нпр: „еци пеци пец“ или „припрема, позор, сад!“ или „три, четири, сад!“. После неког периода, поновите игру и онда изоставите последњу реч, како би дете могло да доврши изговарање.
- Потребно је да сваки налог упућен детету буде пропраћен визуелном подршком: покретом, показивањем слике/предмета. У почетку користите покрет, гестове, да подржите то што говорите (покажете руком на одређени предмет који именујете у току игре, односно слику). Деци са језичком незрелошћу, потребан је визуелни уз вербални подстрек; ова деца немају тешкоћа у читању језика тела, израза лица и контакт погледом им је развијен, па им је врло природно да користимо знакове како бисмо подржали развој говора и комуникацију. То обилато користити у смислу интеграције визуелних, аудитивних и кинестетичких стимулуса.
- Када показујете неку од понуђених слика из приручника, уколико су у питању животиње, пропратите начином на који се животиње оглашавају.
- Исте слике презентујте више пута и то поткрепите истим начином изговарања, како би се дете навикло на ову рутину, а затим изоставите реч и видите да ли ће је дете поновити уз презентовање дате слике.

- Како би се знање пренело и на остале животне ситуације (генерализовало) искористите сваку прилику да именујете ствари које дете користи, а има везе са претходно презентованим сликама (именица, глагола, придева, предлога...). Честим понављањем речи или фраза „уградићете“ их у дневну рутину све док дете не почне да схвата оно што понавља и тиме да значење;
- Уколико дете користи више појединачних речи, покушајте да их обогатите тако што ћете више користити придеве: „велика лопта“, „жута коцка“, „прљаве руке“. Такође, можете постављањем питања: „шта ради бата, сека?“... Додати глаголе. На тај начин настају прве праве реченице: “пије млеко“, „једе кекс“...;

Напомена:

Делокруг логопедског рада у установама социјалне заштите је веома специфичан и изузетно широк; захтева рад како са развојном логопатијом тако и са логопатијом первазивног, гносогеног, неурогеног и психичког порекла.

Логопед Марина Миланов

5.7. ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ЗА ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Програм обухвата развијање способности, вештине кретања и спретности. Уводе се оне вежбе и активности која доприносе унапређивању и одржавању координације покрета, равнотеже и бољем телесном држању.

Циљеви и задаци:

- да се развије и побољша координација и равнотежа;
- да се утиче на стварање и развијање навика личне хигијене,
- да се развијањем навика кретања помогне кориснику да овлада простором, упозна околину и сопствено тело и подржи спонтано изражавање покрета;
- да омогући кориснику игру и сличне облике разоноде.

Циљеви и задаци се остварују кроз следеће активн:

Природни облици кретања

1. Ходање:

на прстима
на петама
између препрека
са ношењем предмета
с променом ритма
с променом правца кретања
по суженој површини
низбрдо
узбрдо
бочно кретање (нога до ноге, укрштено)

2. Трчање:

праволинијски
између препрека
с промено правца кретања
кружно
низбрдо

3. Скакање:

скакутање на обе ноге у месту и кретању
скакутање на једној нози у месту и кретању
скок у вис и даљ из места и залета
прескакање ниских препрека из места и залета
трамболина

4. Котрљање око уздужне осе тела

5. Пузање:

на стомаку
на леђима

- на боку
четвороношке
- 6. Пењање и силажење:
 - степенице
 - клупице
 - оборено стабло
 - пањ
- 7. Вучење и гурање:
 - канапа
 - столице
 - гурање предмета
 - гурање у пару (један другог)
- 8. Провлачење
- 9. Савладавање природних препрека и коришћење мобилијара у парку Чаир
- 10. Вежбе равнотеже:
 - статичке-стајање на једној нози, на нестабилној површини, са затвореним очима, испруженим рукама
 - динамичке-ход по суженој површини и по греди, вожња бицикле
- 11. Полигон
- 12. Ношење предмета различите тежине
- 13. Оrijентација у простору: (горе-доле, испред-иза, лево-десно)

Рад са лоптом

- 1. Бацање и хватање лопте:
 - обема рукама
 - једном руком
 - на више начина
- 2. Вођење лопте:
 - обема рукама (у месту и кретању)
 - једно руком (у месту и кретању)
 - између препрека (руком и ногом)
- 3. Шутирање лопте: десном и левом ногом
- 4. Гађање, котрљање лопте
- 5. Полигон

Остале активности

- 1. Јутарња гимнастика
- 2. Спортске и такмичарске игре:
 - стони- тенис
 - пикадо
 - фудбал
 - кошарка
- 3. Шетња (летње и зимске активности)
- 4. Прославе
- 5. Учење плесних и народних корака

6. Једнодневни и вишедневни излет
7. Учесће на такмичењима дневних боравака јужне Србије
8. Индивидуални рад и рад на справама
9. Сарадња са факултетом спорта и физичког васпитања

Рад по групама

Најстарија група: очување постојеће моторике, координација покрета, спортске и такмичарске игре, учење плесних и народних кола;

Средња група: побољшање свих облика кретања, моторике, равнотеже и оријентације у простору, учење плесних и народних кола, рад на справама,

Комбинована група: вежбе равнотеже, ходања, трчања, савладавање препрека, оријентација у простору, пењање и силажење, рад на справама;

Развојна група: вежбе кретања, оријентација у простору, пењање и силажење, рад на справама;

Аутистична група (рад се изводити у сарадњи са дефектологом групе)

- циљ у раду са аутистичном децом је:

- кориговање бизарних и стереотипних покрета;
- одржавање потребног нивоа моторних и радних способности деце и
- развијање интересовања за игру и спорт.

- задаци физичког васпитања у раду са аутистичном децом су:

локомоторне активности

- манипулативне активности
- вежбе равнотеже (статичне и динамичне)
- положај тела у мировању и кретању
- увежбавање у избегавању препрека и оријентација у простору.
- Социјално укључивање (дружења са гостима, учествовање у приредбама и другим активностима).

Проф. физ. васп.
Слађана Јованчић

5.8. ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ПЕДАГОГА

Основни стручни послови педагога у зависности од карактеристика и потреба корисничке групе обухватају:

1. информисање, процену, планирање;
2. посредовање и заступање у остваривању права и коришћењу услуга;
3. спровођење мера заштите корисника и праћење ефеката предузетих услуга и мера;
4. саветодавно усмеравање, активацију и реализацију социо-едукативне активности у складу са потребама и интересовањима корисника;
5. бригу о физичком, психичком, социјално-емоционалном, когнитивном и развоју комуникације и стваралаштва код корисника
6. педагог се ангажује и на праћењу, усмеравању и подршци стручним сарадницима, сарадницима и волонтерима који се ангажују у непосредном раду са корисницима, као и студентима непрофесионалној пракси, како би се обезбедио развој, доступност и одговарајући квалитет услуга.
7. ангажује се на послове радно-окупационог терапеута, радно - инструктивне, хабилитационе, рехабилитационе, рекреативне и културно забавне активности и подршку у задовољавању свакодневних потреба и унапређењу квалитета живота корисницима који имају тешкоће у самосталном функционисању.

Педагог у раду користи адекватне методе, технике и дидактичка средства која су прилагођена особама са сметњама и тешкоћама у развоју.

Врши се процена интелектуалних способности, способности за усвајање и стицање знања, способности за стицање вештина, особина личности, мотивације, социјалне и емоционалне зрелости. Рад је континуиран и базира постигнутим развојним стадијумима.

Све се то остварује кроз индивидуални и групни рад како би капацитети сваког корисника били препознати и у потпуности искоришћени.

Рад педагога је могуће остварити и уз континуирану сарадњу са другим стручним лицима установе. Такође постоји стална сарадња и са родитељима и старатељима како би се постигла потпуна слика о начину функционисања и потребама сваког корисника.

Рад педагога обухвата следеће области:

І Учествовање у пријему корисника

Учествовање у пријему корисника подразумева следеће активности:

- преглед документације за пријем корисника у установу заједно са осталим члановима комисије
- вођење интервјуа и узимање анамнестичких података од родитеља или старатеља
- праћење целокупног понашања корисника кроз индивидуални и групни рад
- доношење одлуке о пријему корисника уз сагласност свих чланова комисије
- писање опервационог листа након три месеца уколико се корисник успешно адаптирао на групу.

Приликом распоређивања у одговарајућу групу води се рачуна о календарском, менталном узрасту, нивоу способности, емоционалној и социјалној зрелости и интересовању сваког појединачног корисника.

II Рад педагога у кабинету

Рад педагога у кабинету обухвата следеће активности:

1. ИНДИВИДУАЛНИ РАД СА КОРИСНИЦИМА

Индивидуални рад са корисницима зависи од врсте и степена ометености као и од очуваних способности сваког појединачног корисника.

У обзир се узима следеће:

- календарски и ментални узраста корисника
- степен очуваности психичких функција
- постојећи, а неискоришћени потенцијали за развој личности
- тренутно психичко стање корисника
- тренутна мотивација корисника.

Спроводе се следеће вежбе, технике и методе:

- вежбе за развој психомоторике: ове вежбе развијају способности опажања и сналажења у околини, развијају моторику, моторичке вештине, развијају координацију и подстичу развој говора, когнитивних и других интелектуалних способности. Овде спадају следеће вежбе: вежбе упознавања делова тела и телесне целовитости, вежбе за развој опажаја, вежбе моторичке и визуо-моторне координације. Затим следе и следеће: вежбе упознавања делова тела и телесне целовитости, вежбе за развој опажаја, вежбе моторичке и визуо-моторне координације.
- вежбе за подстицање развоја говора и језика: ове вежбе оспособљавају кориснике да слушају и разумеју говор других, развијају активни и пасивни речник, подстичу когнитивни развој
- Примену Монтесори праксе

2. РАД НА АДАПТАЦИЈИ КОРИСНИКА

Адаптација корисника подразумева социјализацију и интеграцију у животну и радну средину. Задатак педагога је зато следећи:

- Континуирано пратити понашање корисника у свим активностима
- Препознати психопастолошке феномене и симптоматологију
- Спречавати асоцијална понашања и радити на учењу социјално прихватљивих образаца понашања у свакодневној комуникацији
- Неговати стечене навике и радити на уважању нових

3. САРАДЊА СА РОДИТЕЉИМА КОРИСНИКА

Овај рад подразумева:

- интервју са родитељима и узимање основних анамнестичких података;
- саветовање родитеља у вези са актуелном породичном проблематиком (пружање адекватних савета како би се разни сукоби, неслагања, несугласице између корисника и родитеља превазишли на конструктиван начин);
- саветовање родитеља у вези са променама у понашању које су примећене на основу групног и индивидуалног рада, обавештавање о напредовањима или назадовању у функционисању;
- упућивање родитеља на редовне лекарске контроле, а посебно оних корисника који имају психичке сметње удружене са менталном ретардацијом.

4. ВОЂЕЊЕ АДМИНИСТРАЦИЈЕ И ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Задатак педагога је свакодневно вођење индивидуалног дневника рада, израда месечних и кварталних извештаја и израда годишњег плана рада. Педагог даје своје мишљење о кориснику и при томе користи: биографске податке, податке добијене од родитеља или старатеља корисника, податке које је добио од васпитача групе и податке које је добио на основу тестирања корисника. Вођење документације је потребно и да би се могла извршити евалуација података добијена у различитим временским интервалима а све са циљем доношења закључака о променама (напредовањима или назадовањима) на пољу психофизичких способности и функција.

III Сарадња са стручним лицима у установи

Ова сарадња подразумева следеће:

Заједничко праћење корисника од стране тима стручњака (дефектолога, психолога, педагога, социјалног радника, васпитача, мед.сестара, лекара, проф.физичке културе).

Акценат овог тимског рада је на адаптацији корисника на групу, друге кориснике, васпитаче и режим рада унутар групе а све у циљу постизања што боље групне динамике сваке појединачне групе.

Дипл. Педагог Марина Перић

6. ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА

**ОРГАНИЗАЦИОНЕ ЈЕДИНИЦЕ ПРЕДАХ СМЕШТАЈ ЗА
ДЕЦУ, МЛАДЕ И ОДРАСЛА ЛИЦА СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ
ТЕШКОЋАМА**

Активности услуге предах смештаја реализују се у складу са сврхом услуге, карактеристикама корисничке групе, капацитетима корисника, индивидуалним планом, у складу са проценом потреба корисника, обухватају следеће активности:

Активности подршке могу бити фокусиране на:

- Развој вештина свакодневног живљења
- Развој социјалних вештина
- Подршка развоју говора и покрета
- Културно забавне активности
- Радна окупација, кроз креативне радионице

Развој вештина свакодневног живљења.

Овладавање вештинама свакодневног живљења је један од приоритетнијих задатака које треба реализовати са корисницима, без обзира на степен подршке. Неке од активности у којима може бити подршка кориснику могу бити:

- одржавање личне потребна хигијене и животног простора
- облачење и свлачење одеће и обуће
- узимање obroka
- располагање новцем
- припрема једноставнијих obroka
- руковање кућним апаратима

задаци:

- учење, формирање и увежбавање навика и вештина којима се развија већа самосталност у погледу старања о себи и својим свакодневним потребама
- учење, вежбање и усвајање навика личне хигијене, хигијене простора и околине
- осамостаљивање у самопослуживању и послуживању других, у одржавању чистоте и уредности у одевању и личном изгледу
- развијање навика културног понашања, навикавање на заједнички рад и сарадњу са вршњацима, учешће у групним активностима
- основна упутства за безбедно кретање улицом
- препознавање новчаница и вештина куповања

Развој социјалних вештина:

Социјалне вештине нам помажу да будемо сналажљиви, спретни, способни, смели и воде нас кроз готово све ситуације у животу. Сматра се да дефицит у знању и резонувању код лица са интелектуалним тешкоћама, утиче на социјални развој кроз кашњење развоја позитивних социјалних вештина, које заузврат воде ка повлачењу и

сиромашнијим односима са другима. Зато је потребно пружити подршку како би се те вештине побољшале.

Подршка развоју социјални вештина треба пружати у:

- Понашање у контакту са другима
- Вештине самоконтроле понашања
- Самопотврђивање
- Сарадња са другима
- Познавање социјалних правила
- Социјално прихватљиво понашање на јавном месту
- Организација слободног времена
- Тражење подршке

Задаци:

- Стимулисати корисника за квалитетну интеракцију са другима
- Развијање задовољавајућих комуникационих вештина
- Развијање самопоуздања и слике о себи како би се избегло повлачење у себе и сиромашан однос са вршњацима
- Разумевање мотива, осећања и поступака других људи

Подршка развоју говора и покрета

Психомоторне вежбе су активности које су усмерене на развој опште моторике тела и говорних органа, развој аудитивне и визуелне перцепције, развој пажње, отклањање артикулационих поремећаја, схватање речи, формирање функционалних реченица...

Задаци:

- Отклањање или ублажавње специфичних тешкоћа или поремећаја у једној или више области сензомоторног и психофизичког развоја
- Развој моторичких вештина и спретности при кретању
- Обнављање искуства о себи, о себи у односу на простор и време и у односу на друге
- Богаћење речника и развој језичке културе
- Проширивање раније стеченог знања и стицање новог знања о себи и свом окружењу

Културно забавне активности

Кроз културно забавне активности развијају се веома значајне социјалне вештине. У времену предвиђеним за ове активности могу се понудити различити садржаји: играње

друштвених игара, изражавање кроз плес и игру, такмичарске игре...битно је да се корисници забављају те им због тога треба организовати обележавање рођендана, значајних датума, празника и сл.

Осим тога корисницима треба омогућити шетње и квалитетно време проведено на свежем ваздуху.

Могући циљеви културно – забавних активности:

- превентивно деловање на развој осећања усамљености и изолованости
- правилно коришћење слободног времена
- побољшање квалитета друштвеног живота
- задовољавање социјалних и емоционалних потреба
- усвајање групних норми и развој осећања припадности
- развијање способности одлучивања у једноставним животним ситуацијама
- развијање способности да се прихвати и поднесе повремени неуспех

Радна окупација кроз креативне радионице

Радна окупација је област која благотворно делује на целокупни психофизички статус и понашање корисника. Квалитет и квантитет рад није примарни циљ, он је резултат свеукупног развоја корисника.

Радном окупацијом се подстичу радне навике, истрајност, одговорност, умешност и вештина за обављање једноставних радњи. Кроз активности које се спроводе у оквиру радне окупације развија се моторика, побољшава се координација покрета, формирају се вештине и навике потребне за радни процес, развија се самосталност, истрајност и тачност.

Кроз радну окупацију корисници се упознају се са различитим материјалима и техникама рада.

У оквиру радне окупације организују се следеће радионице:

- **Кулинарска радионица** (корисници на лак и занимљив начин савладавају свакодневне животне вештине)
- **Радионица папирните галантерије и пластичног обликовања** (кроз ове две радионице корисници различитим техникама изражавања праве производе који оплеменењују простор у којем корисници бораве и раде, а врло често се ти производи презентују широј јавности)

- **Еколошка радионица** (одржавање и декорација радних просторија, баштовански радови: одржавање травњака, живе оgrade, цвећа...)

Креативност је веома сложена способност која подстиче стваралаштво. Свака особа поседује креативне способности које се разликују: у степену креативности; у сфери креативног деловања; у начину реализације.

Креативне активности су прилагођене узрасту и развојном нивоу, а садрже елементе музичког и ликовног изражавања. Ова два подручја перцепције – аудитивне и визуелне, пружају богат спектар тема за учење најразлијитијих садржаја који могу имати вишеструке циљеве - едукативне, корективне, креативне, примењене.

Музички развој подразумева развијање љубави и интересовања за музику, доприноси очувању и развоју естетских осећаја, као и моралних особина.

Кроз разне технике осликавања и моделирања од различитих материјала, потенцира се развој креативности и осећања за лепоту.

Различитим уметничким техникама, развијају се и унапређују потенцијали корисника. Корисници се усмеравају ка самосталности, уредности и истрајности у раду. Учествовањем у креативним активностима, корисници примарно развијају осећање задовољства, а потом и унапређују самоприхватање јер добијају материјалне продукте својих вештина и ангажовања.

7. ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА

ОРГАНИЗАЦИОНЕ ЈЕДИНИЦЕ ПРИХВАТИЛИШТЕ

ЗА ОДРАСЛА И СТАРА ЛИЦА

Активности услуге Прихватилишта за одрасла и стара лица реализују се у складу са сврхом услуге, карактеристикама корисничке групе, капацитетима корисника, индивидуалним планом, у складу са проценом потреба корисника и обухватају следеће активности:

- 1) задовољавање основних животних потреба и осигурање безбедног и пријатног окружења,
- 2) развој и очување потенцијала корисника;
- 3) правна подршка.

Активности усмерене ка задовољавању основних животних потреба и осигурању безбедног и пријатног окружења

Активности помоћи и подршке усмерене ка задовољавању основних потреба и осигурања безбедног и пријатног окружења корисника и у складу са проценом потреба корисника обухватају и подразумевају следеће:

- 1. Обезбеђивање исхране у складу са здравственим потребама корисника –** корисницима се обезбеђује исхрана: три obroka и две ужине.

Пружалац услуге је за услугу кетеринга закључио Уговор о пословно-техничкој сарадњи са предшколском установом ПУ „Пчелица“.

- 2. Помоћ при облачењу и пресвлачењу –** сви корисници имају обавезу да одржавају личну хигијену и да се пресвлаче у складу са тим. Неговатељи помажу корисницима којима је потребна помоћ при пресвлачењу ујутро, увече, пре и после туширања и у току дана, када се гардероба упрља.
- 3. Помоћ при храњењу –** услугу храњења пружају неговатељи, на основу индивидуалног плана оним корисницима којима је потребна помоћ. Забрањено је храњење корисника од стране сродника и других лица, а донета храна се мора пријавити надлежној сестри у смени или неговатељу у циљу одржања безбедности.
- 4. Помоћ при обављању личне хигијене (туширање и купање) –** сви корисници имају доступне услове за одржавање личне хигијене и у обавези су да редовно одржавају личну хигијену.

Особе које не могу самостално да одржавају хигијену, неговатељ је у обавези да помогне при умивању, одржавању хигијене усне дупље, при прању косе и неге ноктију на рукама и ногама.

Помоћ при туширању се пружа особама којима је утврђен ризик од пада или повреда.

- 5. Помоћ при кретању** – услугу пружају неговатељи у циљу безбедности особама које се отежано крећу и обезбеђује им се адекватно помагало – штап, ходалица.
- 6. Помоћ при бријању и шишању** – свим корисницима је омогућено шишање једном месечно – самостално посећују фризера у салону, или користе услуге ученика на пракси из Школе моде и лепоте из Ниша (са којом установа има Протокол о сарадњи).

Уколико постоји здравствени ризик, кориснику се предлаже шишање на кратку фризуру (појава вашљивости, дуготрајно сушење косе после прања и сл.).

Корисници који не могу самостално да се обрију, могу два пута недељно користити услуге ученика на пракси из Школе моде и лепоте.

- 7. Помоћ при обављању физиолошких потреба** – услугу пружају неговатељи. Корисници којима је потребна помоћ у обављању физиолошких потреба, неговатељи их одводе/одвозе до тоалета или доносе ноћну посуду.
- 8. Помоћ при одржавању хигијене кревета и простора:**

Услугу пружају неговатељи по упутствима:

- за поступање са чистим рубљем,
- за поступање са прљавим рубљем и
- о употреби заштитне опреме.

- 9. Набавку одеће и обуће примерене узрасту и временским приликама** – корисници који имају сроднике, у обавези су да обезбеде прикладну гардеробу, а уколико их немају обавештава се водитељ случаја који обезбеђује гардеробу, евентуално и Прихватилиште уколико поседује у складишту адекватну гардеробу.
- 10. Обезбеђивање довољно простора и опреме који кориснику омогућавају приватност** – установа обезбеђује простор у складу са структуралним стандардима.
- 11. Чишћење заједничких просторија, соба и припадајућих санитарних просторија** – услугу пружају сараднице. Чишћење просторија у којим бораве корисници и санитарних просторија се обавља више пута у току дана, по потреби. Подови су од материјала који су неклизајући и погодни за употребу средстава за дезинфекцију.
- 12. Помоћи приликом одржавања простора у којем бораве и старања о личним стварима** – за све кориснике је обезбеђена помоћ или подршка у одржавању простора и личним стварима.

13. Давање прописане терапије – услугу пружа лекар или медицинска сестра по процедури организовања и спровођења давања оралне и локалне терапије

14. Санирање и нега мањих повреда – услугу пружа лекар или медицинска сестра по процедури о посебним мерама осигурања безбедности корисника.

15. Контрола виталних функција – (крвни притисак, телесна температура, ниво шећера у крви, уношење и избацивање течности и сл.) Услугу пружа лекар и медицинска сестра по процедурама:

- обављања првог здравственог прегледа,
- обављања контролног прегледа,
- позивања хитне помоћи,
- хоспитализације,
- примопредаје смене.

16. По потреби пратња корисника приликом одласка код лекара или до других потребних служби ван установе – према утврђеном протоколу о сарадњи са другим службама, Прихватилиште није у обавези да обезбеђује превоз корисника до лекара и у циљу вршења специјалистичких прегледа, већ обавештава водитеља случаја који реализује превоз, а евентуалну пратњу обезбеђује Прихватилиште.

Активности усмерене ка развијању и очувању потенцијала корисника

Тачка 4.

Услугу пружа Стручна служба Прихватилишта. Активности усмерене ка развијању и очувању потенцијала корисника, као и припреми за одржив независан живот, реализују се у складу са сврхом смештаја, карактеристикама корисничке групе, капацитетима корисника, индивидуалним планом и у складу са проценом потреба корисника обухватају појединачне и групне приступе ради:

1. Подршке у одржавању контакта са биолошком породицом и другим лицима значајним за корисника: телефонски разговори и посете.

2. Подршке у изградњи и одржавању позитивних односа са службеним лицима и другим корисницима:

- сарадња са особљем Прихватилишта – узајамно поштовање, извршавање налога, развијање односа поверења искрености, поштовање договора,
- сарадња са лекаром – искреност, давање истинитих података података,
- сарадња са полицијом – пружање свих информација, давање докумената по потреби, поштовање полицајаца,

- одржавање добрих међуљудских односа и социјално одговорног понашања са осталим корисницима.

3. Развој социјалних вештина:

- Успостављање, неговање и развијање односа са другима (пријатељство, сараднички однос, однос међу генерацијама и однос у самом Прихватилишту),
- Разумевање других људи, њихових намера и поступака, различитих међуљудских и социјалних односа и образаца социјалног понашања,
- Развијање толеранције према разликама у мишљењима, ставовима, особинама, навикама, изгледу, укусима, потребама,
- Развој специфичних вештина за усвајање самоконтроле, смањење агресивности, уочавање сопствене агресивности и утицај ка њеној промени.

4. Развоја вештина за препознавање и решавање проблема:

- поспешивање адекватног понашања (како се поздрављамо, разговарамо са другим корисницима, на који начин се дружимо са њима, помажемо им, решавање ситуација у којима се нађемо, разговор о њима ...),
- зашто долази до конфликта, како га избећи и како се понашати у конфликтним ситуацијама (без свађе, остати смирен, бити спреман на извињење...),
- решавање конфликта (разговор о конфликту, како се осећају у конфликту, примена технике медијације, контрола импулсивности применом технике релаксације, подржавање позитивних и мирољубивих решења од стране самих корисника ...).

5. Развоја комуникационих вештина:

- Комуникација у складу са социјалном ситуацијом:
 - јасно исказивање својих потреба, уважавање саговорника,
 - развијање културе комуникације, слушање саговорника док говори,
 - тражење и нуђење помоћи,
 - упознавање са другима,
 - иницирање конверзације,
 - говор у складу са темом конверзације;
- Прагматски одговарајућа комуникација:
 - познавање нијанси у комуникацији – вербалне и невербалне,

- одржавање конверзације,
- дистанца у комуникацији,
- изражавање осећања,
- изражавање жалби-притужби,
- препознавање осећања других.

6. Развоја вештина за самозаштиту:

- Развој компетенција самозаштите у смислу: самоконтроле, избергавању ризичних ситуација-проблематичног окружења и друштва, поштовању смерница и правила, размишљања пре деловања, савлађивања јаких емоција, јасног разумевања сопственог понашања и његовог утицаја на друге,
- Стварање веза са другима и стицање социјалних вештина за стабилно функционисање (усмеравање на позитивне интеракције са окружењем, поштовање сопствене личности али и других, усмеравање ка позитивним активностима-спорт, музика и др., изградња здравих емотивних односа са особама које му одговарају за дружење),
- Коришћење електричних уређаја, опасност и заштита од електричног удара,
- Пожар: шта изазива пожар, понашање приликом пожара,
- Кретање у заједници: саобраћајни прописи и безбедност,
- Вођење бриге о здрављу,
- Коришћење новца: одговорно трошење новца, чување новца.

7. Развоја вештина и знања потребних за живот и рад изван институције

- Охрабривање потенцијала и оснаживање личности и разбијање предрасуда (ко сам ја и како се осећам, ја као посебна личност, јачање самопоштовања, сазнања, раси, култури, учење различитости и толеранцији, моје потребе, права и жеље, изражавање свог става),
- Јачање социјализације и интеграције кроз:
 - учествовање у спортским активностима (правила различитих спортских игара, спортско понашање, прихватање пораза...),
 - учествовање у прославама (одлазак на прославу, понашање на прославама, разговор са другима, дружење, играње уз музику, пристојно понашање...),

- организовање посета културно-уметничким догађајима (посете музију, галерији, позоришту, биоскопу, концерту и др.).

8. Помоћи у учвршћивању стечених знања и вештина:

- Усавршавање већ развијених знања, вештина, радних навика, ставова и вредности које оспособљавају корисника да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе.
- Програмске ајтивности допуштају извесну диференцијацију корисника, јер се везују за њихова интересовања, предзнања, склоности, специфичне потребе и у већини случајева треба да подразумевају самостални избор између понуђених тема и активности.

9. Организовање радно-окупационих активности:

- креативне радионице (цртање и бојење разним техникама, декупаж, колаж, оригами, пластично обликовање...),
- радионице народне радиности (вез, хеклање, плетење, ткање...),
- еколошке радионице (одржавање дворишта, брига о цвећу, уређивање и аранжирање просторија у Прихватилишту...)

10. Организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника:

- одмарање и дружење после ручка уз кафу,
- прелиставање илустрованих и др. часописа,
- друштвене игре у пару и групи,
- бављење хобијем,
- уређење и декорација радних просторија и хола,
- гледање културно – забавног и спортског ТВ програма,
- слушања одабране музике
- изражавање кроз покрет (плес).

11. Организовање културно – забавних садржаја у складу са интересовањима, жељама и способностима корисника у установи и изван ње:

- прославе рођендана корисника, обележавање и прослава значајних датума (Дан установе, Дан инвалида, 8. март, Нова година...);
- присуствовање уметничким или културним догађајима (бископске и позоришне представе, изложбе);
- организовање ликовних радионица – у сарадњи са хуманитарним организацијама;
- одлазак у шетње, обилазак града и посете историјских знаменитости (парк Бубањ, Тврђава, Чаир...);
- заједничко дружење у објектима угоститељских услуга (кафеи, посластичаре, ресторани);
- дружење са корисницима других социјалих установа;
- посета и учествовање на изложбама ручних радова;
- организовање хуманитарних, аукцијских и продајних изложби.

8. УСЛУГА СВРАТИШТЕ ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ

Активности у оквиру услуге свратиште усмерене су ка задовољавању основних потреба и осигурању безбедног и пријатног окружења корисника.

Активности услуге свратиште, у складу са проценом потреба корисника, обухватају:

- 1) обезбеђивање обока за кориснике;
- 2) обезбеђивање услова за одржавање личне хигијене;
- 3) набавку одеће и обуће и обезбеђивање услова за њихово одржавање;
- 4) обезбеђивање боравка;
- 5) посредовање у обезбеђивању доступности услуга у заједници (здравствених, образовних, социјалних, правних и др);
- 6) едукацију и подршку корисника у стицању основних животних вештина;
- 7) пружање психо – социјалне подршке.

У свратишту је обезбеђена засебна просторију за исхрану корисника.

Пружалац услуге обавештава центар за социјални рад о пријему малолетног корисника у свратиште без одлагања, најкасније наредног радног дана од првог пријема.

У оквиру пријемне процене пружалац услуге прикупља информације о кориснику, његовом идентитету и породици.

9. ПЛАН РАДА СОЦИЈАЛНОГ РАДНИКА НА НИВОУ ЦЕНТРА

Подручје социјалног рада користи друштвене теорије да разуме људске проблеме, да помогне у побољшању живота људи и да побољша друштво у целини. У складу са тиме, социјални радник на нивоу Центра:

- организује рад стручног тима и у тиму обавља разговор са потенцијалним корисником, сродником и другима и даје своје мишљење о адекватном смештају;
- учествује у разрешавању конфликтних ситуација између корисника, као и између запослених и корисника;
- израђује индивидуалне планове заштите и годишње извештаје за кориснике;
- пружа стручну помоћ корисницима у остваривању њихових права;
- организује социо-терапију и социјалну рехабилитацију корисника;
- организује или помаже у реализацији одређених активности;
- утврђује социо-економски и породични статус корисника и интеракцију односа у породици;
- процењује и прати психо-физичке способности корисника и, сходно томе, пружа адекватне услуге и мере заштите у сарадњи са другим институцијама.

**10. ПЛАН И ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ
КОРИСНИКА НА НИВОУ ЦЕНТРА**

Организационе јединице:

Дневни боравак за децу, младе и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама,

Предах смештај

Прихватилиште за одрасла и стара лица

Здравствена заштита корисника у центру „Мара“ спроводи се кроз дневни, месечни и годишњи план и програм рада.

Дневни план и програм рада

Обухвата следеће:

Да би корисници користили услуге Центра „Мара“ неопходно је донети потврду о извршеној вакцинацији (минимум 2 дозе, с тим да је од друге дозе прошло најмање 15 дана. Притом је потребно доставити неопходну медицинску документацију.

1. Јутарњи пријем/обилазак корисника. Том приликом врши се:
 - свакодневно мерење телесне температуре безконтактним топломером и дезинфекција руку алкохолом због актуелне епидемиолошке ситуације,
 - преглед грла, лимфних жлезда врата, коже и видљивих слузокожа;
 - узимање података од родитеља/старатеља/корисника о евентуалним здравственим проблемима њихове деце или њих самих променама у понашању и обавештење о потреби у лековима за свакодневну терапију која се даје у Центру,
 - контрола личне хигијене (коса, нокти, одећа и обућа);
2. Подела терапије у време доручка, ручка и ужине, али и у друго време ако је тако назначено у извештају лекара специјалисте;
3. Мерење крвног притиска корисника који су на антихипертензивној терапији , као и мерење вредности шук-а у крви;
4. Упознавање запослених са здравственим стањем корисника (у случају да има неких проблема);
5. Праћење деловања терапије корисника након дате терапије (нарочито корисника код којих је уведена нова терапија);
6. Вођење евиденције о датој терапији у свесци намењеној за то;
7. Вођење медицинске документације;
8. Свакодневна комуникација и сарадња са родитељима/старатељима/корисницима по потреби (лично или телефоном);
9. Превенција заразних болести едукацијом корисника појединачно или групно кроз обраду тема о личној хигијени, некада и у сарадњи са запосленима из групе;

10. Превенција кардиоваскуларних обољења обрадом фактора ризика који доводе до поменутих обољења;
11. Збрињавање корисника у случајевима:
 - напада епилепсије,
 - када су узнемирени и агресивни,
 - у случајевима повреда,
 - у случају других здравствених проблема (повишен крв. притисак, главобоља, повишена тел. температура, мучнина, повраћање, бол у стомаку и сл.);
12. Контрола исправности хране која се даје корисницима;
13. Контрола хигијене:
 - кухиње и кухињског прибора
 - личне хигијене особља које сервира храну
 - трпезарије
 - радних просторија корисника
 - тоалета за кориснике и тоалета за особље;
14. У случајевима повећаног ризика за настанак заразних болести као и у случају проглашене епидемије неке заразне болести (грип, жутица, цревне заразне болести и тренутне Ковид- 19 инфекције др.), здравствена служба центра налаже да се појачају санитарно-хигијенске мере у циљу спречавања настанка обољења или сузбијања истог;
15. Спровођење свакодневних санитарно-хигијенских мера као што су:
 - прелазак преко дезобаријере,
 - дезинфекција руку алкохолом (употреба гелова и крема за руке),
 - свакодневно ношење једнократних заштитних маски,
 - ношење радне одеће и обуће
 - редовно брисање столова и радних површина у просторијама где бораве корисници раствором дезинфекционог средства,
 - дезинфекција тоалета за кориснике и тоалета за особље више пута у току дана;

Месечни план и програм рада

1. Мерење крвног притиска свим корисницима у циљу откривања нових случајева хипертензије и бележење измерених вредности у листу где се прате промене за сваки месец, а током целе године;
2. Мерење тежине корисницима који су приметно добили или изгубили на тежини;
3. Контрола лабораторијских налаза који нису били у оквиру референтних вредности, које су корисници радили по нашем или по налогу изабраног лекара/лекара специјалисте;
4. Планирање потреба и реализовања набавке лекова и санитетског материјала;
5. Сарадња са одговарајућим здравственим установама у граду;
6. Учешће у планирању и реализацији планова и програма рада стручног тима;
7. Учешће у раду комисије за пријем нових корисника;

8. Сарадња са хигијенско-епидемиолошком службом Дома здравља која контролише хигијену у центру „Мара“ и по потреби даје упутства о предузимању појачаних санитарно-хигијенских мера у случају проглашења неке заразне болести;

Годишњи план и програм рада

1. Систематски преглед корисника (крајем године).
2. Упућивање и контролисање лабораторијских налаза (крвна слика, брис грла и носа, преглед урина и преглед столице на паразите);
3. Давање упута за санитарни преглед особљу центра које ради у непосредном контакту са храном (два пута годишње),
4. Вођење евиденције о узимању резултата санитарних прегледа из Завода за јавно здравље (санитарне књижице) ;
5. Сарадња са Републичком здравственом инспекцијом која у Центру врши контролу и надзор рада здравствене службе;
6. Сарадња са Републичком санитарном инспекцијом која у Центру врши контролу хигијене, предлаже мере за унапређење исте и врши контролу урађених санитарних прегледа особља које ради у непосредном контакту са храном;
7. Сарадња са Центром за превенцију Дома здравља, чија екипа, између осталог, врши и превентивне прегледе запослених једном годишње;
8. Праћење корисника на излете и вишедневне рекреативне боравке у оквиру којих се врши:
 - планирање и набавка потребних лекова и санитетског материјала,
 - подела редовне терапије,
 - контрола хигијене просторија где бораве корисници,
 - контрола хигијене и исправности хране коју добијају корисници за време рекреативног борава,
 - збрињавање повреда и других здравствених проблема корисника по потреби,
 - сарадња са здравственим установама у местима у којима се борави.
9. Сарадња са овлашћеним сервисером, Сервиса Ехомед Ниш ради контроле стерилности сувог стерилизатора произвиђача ENC
10. Сарадња са овлашћеним сервисером за складиште инфективног отпада Invest farm – imrex.
11. Сарадња са Институтом за јавно здравље Ниш у вези консултације за све предвиђене епидемиолошке мере, вакцине, заразне болести и све мере предвиђене од стране Института за јавно здравље Србије Др Милан Јовановић Батут.

